

Ч. 5(103) Р. XXV

Львівград

журнал

української

молоді

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ
УКРАЇНСЬКОЇ
МОЛОДІ

Двомісячник, видає Центральна Управа СУМ

VANGUARD

Official Press Organ
of the Ukrainian Youth
Association in exile
two-monthly

AVANTGARDE

Revue des Jeunes.
bi-mestriel, edité par le
Comité Central de l'Union
de la Jeunesse Ukrainienne
en exil

Редагує Колегія з членів Центральної Управи СУМ
Головний Редантор — Володимир Ленин
Реданційне листування й матеріали
надсилати на адресу Редакції:

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ Й АДМІНІСТРАЦІЇ

«AVANTGARDE»
72 Bld. Charlemagne
1040 Bruxelles
Tél. 34.04.82.

Це число зредаговано в Секретаріаті ЦУ СУМ при ви-
датній співпраці Реданційного Гуртка Дружинників СУМ:

О.Рожка, А.Гайдамаха і Я.Добош.

Фотооптичний склад: Міля Сеничак.

Графічне оформлення: мистець-маляр Омелян Мазурин.

УМОВИ	КРАЇНИ	ОДНЕ ЧИСЛО РІЧНО		ПЕРЕДПЛАТИ
	США	1.25 дол.	6.00 дол.	НА 1972
	Канада	1.25 дол.	6.00 дол.	
	Англія	ф.шт. 0.30	ф.шт. 1.50	
	Австралія	0.90 дол.	4.50 дол.	
	Бельгія	40 ф.фр.	180 ф.фр.	
	Франція	4 ф.фр.	20.00 ф.фр.	
	Німеччина	3 нм	15 нм	
	Австрія	20 шіл	90 шіл.	
	Аргентина	120 пезо	600 пезо	
	Бразилія	1.20 н.круз	6.00 н.круз	
	Парагвай	60 гвар	300 гвар	

Тому два роки

СОБОР СВ. СОФІЇ В РИМІ В ЧАС ПОСВЯЧЕННЯ.

О.Коваль

Помісність, чи ліквідація

(ДОПОВІДЬ ВИГОЛОШЕНА 2.10.71
В ЛЮВЕНІ НА 2-Й ЄВРОПЕЙСЬКІЙ
КОНФЕРЕНЦІЇ МИРЯН УНЦ З НА-
ГОДИ 2-ОЇ РІЧНИЦІ IV АРХ. СИНОДУ
УНЦ)

Два роки минуло з того часу, коли після величавих врочистостей посвячення Собору св. Софії в Римі, наші Владики зібралися під проводом Блаженнішого Верховного Архiepіскопа на IV Архiepіскопський Синод Української Католицької Церкви. Було це пам'ятних днів 29 вересня по 4 жовтня 1969 р., коли то присутність всіх Владик, включно з другим ісповідником Віри єпископом Василем Гопком, стала нагодою для канонічного збору великого засягу.

Коли на III Архiepіскопському Синоді українських Владик в 1965 року з нагоди Ватиканського Собору, запало рішення відбути до двох років IV. Арх. Синод, Верховний Архiepіскоп Кир Йосиф скликав передсинодальну нараду європейських Владик в грудні 1966 р. де було постановлено відбути новий Синод 20-27. 10.67 р., получуючи його зі столітнім Ювілем канонізації св. Йосафата. На тому Синоді першою іючною стояло питання Устрою нашої Церкви з її патріяршим завершенням, згідно з вимогою яку поставив на II. Ватиканському Соборі Верховний Архiepіскоп і декретів того Собору стосовно Східних Церков. Та, як подає Благовісник Верховного Архiepіскопа (ч.1-4, рік 5 з 1969 р.) — «на жаль з незалежних причин постанов тих не можна було виконати». Як стало пізніше відомо, цей Синод не відбувся з причини негативної постави з боку трьох Владик. Цей факт мабуть заважив на тому, що Верховний Архiepіскоп рішив перевірити поставу мирян, наскільки вона покривається з поглядами даних Владик. На це не довелося довго чекати, бо тріюмфальна візитація Верховного Архiepіскопа переконала наочно всіх, що поставлені Блаженнішим вимоги помісности для УНЦ відповідають прагненням всього українського Божого люду. Побудова Собору св. Софії і Українського Католицького Університету, яку з великим завзяттям і послідовністю та в незвичайно скорому часі довершив Верховний Архiepіскоп

СОБОРНА СВ. ЛІТУРГІЯ ПЕРЕД СОБОРОМ СВ.СОФІЇ В РИМІ 27.9.69р.

крім репрезентативності і богословської конечності була також нагодою для демонстрації живучості і прагнень релігійно-національних почувань і незламної моральної сили нашої Церкви загнаної в катаномби на рідних землях, але міцної в своїх основах, не залежно від часу і простору.

Акт посвячення Собору св. Софії, що його довершив Блаженніший Верховний Архієпископ Кир Йосиф в сослуженні всіх 17 українських Владик був також кульмінаційною точкою оцінки нашої Церкви з боку Апостольської столиці, як також всього зовнішнього світу. Присутність Папи Павла VI. на тих урочистостях була незаперечним показником важливості і значення, якого набула наша Церква. З другого боку понад три тисячі українських мирян з усіх кінців вільного світу творили цей необхідний клімат для особливого вияву віри в Провидіння, яке з дна сибірського пекла вирвало Первоієрарха нашої Церкви для звершення діл конечних до релігійного оновлення світу, а в тому до піднесення на належний п'єдестал мученицької гідності Української Помісної Церкви.

В своїм слові на відкриття IV. Синоду Верховний Архієпископ Кир Йосиф з'ясував положення УКЦ, що характеризується посиленням переслідуванням з боку атеїстичного режиму в Україні, який рішений нищити нашу Церкву до тла, незавидною ситуацією нашої Церкви в Польщі, де є три єпархії і ні одного єпископа, втрата єпископства на Занарпатті і животіння наших єпархатів в діаспорі, де ледве вдається опановувати положення. На всіх континентах наша Церква і наш обряд загрожено у своєму існуванні. Це положення вимагає нашої протидії, «щоб вірні дістали ясний дороговказ як іти серед тих перехресних життєвих умовин до вічного спасіння.» Треба тепер сказати тверде й рішуче слово, чи воно буде кому приємне, чи не приємне. Кінчаючи своє слово Кир Йосиф заявив: «В часі II. Вселенського Собору ми станули виразно, згідно з декретом для Східних Церков на патріархальному становищі і на ньому будемо стояти і далі продовжувати нашу працю.»

До нарад на Синоді допущено було також делегацію мирян, яка склала ряд заяв про підтримку мирянами справи Помісності і патріархального завершення устрою УКЦ. Було висловлене також прохання, щоб на майбутні Синоди була забезпечена конституційна участь делегації мирян. У висліді синодальних нарад були оформлені рішення щодо устрою УКЦ. Ці рішення звучать:

1. Виразно станувши в часі Вселенського Собору Ватиканського II. на патріархальних началах в устрої і правлінні Помісної Української Церкви, які – устрій і правління – від віків зберігаються усіх Помісних Церквах Сходу, в тому числі і в Київсько-Галицькій Митрополії, Синод рішає на цих канонічно-правних началах виконувати свою пастирську службу у правлінні Української Католицької Церкви в усіх країнах поселення її вірних під проводом Верховного Архієпископа згл. Патріарха як помісного Голови.

2. Конституція й устрій українського патріархату є такі, як і інших патріархатів на сході, з узглядненням властей Київсько-Галиць

ного Митрополита до Берестейської Унії.

3. Синод рішає вислати письмо до Святішого Вітця, підписане всіми Владиками, з проханням піднесення Верховного Архiepіскопа Української Церкви до гідности Патріярха.

4. Синод поручає Українському Католицькому Університетові видати окремі праці і студії в цьому напрямі.

Крім цих принципових питань було ще також ряд інших рішень більш конкретного характеру, які підтверджували здецидованість Синоду переводити в життя всі заходи для скріплення помісности нашої Церкви і її завершення Патріярхатом. Верховний Архiepіскоп в своєму заключному слові з приємністю ствердив, що ще досі не було такої однозгідности, однодушности і єдности в постановах, як на цьому Синоді. Якби для підкреслення тієї своєї церковної суверенности. Блаженніший застеріг присутніх, що «нам ніхто нічого даром не дасть, але ми мусимо самі нашою мозольною працею здобувати». Але гарантією для нас повинно бути те, що «увесь нарід і всі вірні стоять за нами одною лавою».

Першим актом синодальних рішень було Спільне Пастирське Послання Архiepіскопського Синоду, підписане всіми Владиками, включно з відсутнім на Синоді Митр. Сенишиним. В тому Посланні зроблено наголос на історичну необхідність збереження нашої церковної ідентичности в формі Київсько-Галицького Патріярхату, як такої що єдино зможе забезпечити нашу Церкву від тих небезпек, які на неї чигають під цю пору, грозячи повною загладою. Цю небезпеку відчували всі вірні і все духовенство та ієрархія і тому бачать одиниий рятунок нашої Церкви в зосередженні всіх життєвих сил, щоб не тільки себе зберегти і закріпити у вільному світі, але також своєчасно прийти з поміччю своїм вірним на рідних землях.

На Синоді Єпископів Римської Церкви, 15.10.69 Верховний Архiepіскоп виступав у питанні колегіальности правління в Церкві і при тому з'ясував патріярхальні права по відношенні до вселенської Церкви і її Голови, настоюючи на потребі піднесення до рангу патріярхату УНЦ. Верховний Архiepіскоп виступав на цьому форумі не тільки у власному імені, але іменем Архiepіскопського Синоду Помісної Української Католицької Церкви. Ніхто цього титулу тоді не квестіонував. Про відбуття IV. Синоду УНЦ повідомив Блаженніший Папу 15.10.69 р.

Виглядало, що все є на добрій дорозі і що рішення нашого Синоду буде респектоване з боку Апостольської столиці і знайде одобрення з боку Папи. Та сталося інакше. Першим zareагував на листа від Синоду українських єпископів кард. де Фюрстенберг, голова Східної Конгрегації, повідомляючи Верховного Архiepіскопа, що права Архiepіскопа є обмежені тільки до території Львівської Митрополії і на підставі канонічних прав, які обов'язують, ніхто в українській Церкві не може скликати ані виборчого, ані законодавчого Синоду. У відповідь на цей замах на права Української Церкви, Верховний написав кардиналові де Фюрстенбергові листа з дати 15.12.69 в якому заявив, що Синод Українських Католицьких Владик рішав на підставі «Декрету про Східні Церкви».

даного в Римі 21.11.64р. «Правом для нас є рішення наших Владик... Ваша Еміненція може думати, як хоче. Ми вияснили позицію нашої Церкви і тим замкнули великий пролом між нашим священством і мирянами і наша Церква в обличчі зовнішніх і внутрішніх небезпек зміцнилася. Я мушу сказати, що тут не йдеться про мою скромну особу – невідьника-архієпископа, але про оборону тисячлітніх прав нашої Київсько-Галицької Митрополії».

Слово Верховного Архієпископа було висказане в рішучому тоні і з повною гідністю суверена. Але ця відповідь викликала подразнення і амбіції римського кардинала. Його реакція була намірена на порівняння Верховного Архієпископа зі своїми єпископами. Він розіслав копії листа до всіх наших Владик, рахуючи на їх послух Східній Конгрегації від якої вони були весь час досі залежні. Впевнившись в заламанні фронту наших Владик, які не відважились заперечити префектові Східної Конгрегації в його твердженнях про недійсність рішень Архієпископського Синоду, цей префект пише листа від 10.4.70 і вияснює Верховному буцімто різні органи Курії розглядали його письмо до Папи і порадили Папі, що ані Синод, ані Патріярхат не можуть бути встановлені. Натомість пропонують, щоб УКЦ переорганізувати і створити єпископську Конференцію, а її головуство віддати «Вашій Еміненції», тобто Верховному Архієпископові. Ми не знаємо покищо докладно всіх кроків Верховного Архієпископа, однак постава наших Владик не дозволила йому на більш рішучу відсіч кардиналові - узурпаторові.

Розглядаючи сьогодні з перспективи двох літ від відбуття IV. Архієпископського Синоду УКЦ, повзати рішення, і абстрагуючи від політики Ватикану загравання з московським православ'ям, ми можемо зарахувати ці рішення до історичних рішень, на які тепер і в майбутньому можуть відкликатися всі керівники нашої Церкви. Під формально-канонічним кутом цих рішень ніхто не може уневажнити, бо вони були прийняті одноголосно всіма присутніми Владиками, а навіть один що був відсутній, публічно заявив, що зислав додаткового листа зі своїм підписом до Папи. Однак, беручи до уваги, що у вселенській Церкві подібні справи вирішуються більшістю голосів, то один голос на 18 не може заважити про важність рішень.

Важливим для нас є самий факт такого рішення, бо він після вікових поневірянь нашої Церкви між імперіалістичним польським католицизмом і казньним московським православ'ям, принаймні формально, привертав нашій Церкві гідність її ідентичности з-перед і з часів берестейської Унії. Тому то з такою заподадливістю заметушилися висланники московської патріярхії, а навіть офіційні представники безбожницького комуністичного режиму, відвідуючи самого Папу і його кардиналів, щоб тільки не допустити до усамостійнення УКЦ, яку вони з такою жорстокістю втопили в морі крові, ліквідуючи її в 1946р. Як відомо, ці залицання Москви до Ватикану, закінчилися відмовою для нас Патріярхату і цинічним рішенням московського православного Собору з травня ц.р. в присутності кардинала Віллебрандса про уневажнення Берестейської унії. Нам не відомо, щоб яканебудь нота протесту на це

КОНФЕРЕНЦІЯ ВЛАДИК УКЦ В 1963 р

самовільне рішення пішла з Ватикану до Москви. Таким чином при допомозі московської православної Церкви атеїстичний большевицький режим не тільки що зліквідував нашу Церкву фізично, але ще й цинічно притягнув Апостольську Столицю до участі в формальній ліквідації правного акту поєднання УКЦ із Вселенською Церквою. Очевидно, що ці односторонні і безправні акти не мають жодного ні канонічного ні міжнародно-правного значення, бо Москва не була партнером у підписуванні берестейської Унії, ні українська Православна Церква в той час не була ще підпорядкована московській патріархії. Однак в моральному відношенні вселенська Церква потерпіла колосальну поразку через свої нерозважні дипломатичні зв'язки з ворогами Церкви і Бога.

В світлі цих подій постава нашої Церкви на чолі з Верховним Архієпископом і рішення ІУ. Архієпископського Синоду в справі помісности УКЦ з патріархальним завершенням набирають особливого значення. Треба сподіватися, що хоч частина керівників католицької Церкви спроможеться на тверезу оцінку результатів взаємин, які неухильно ведуть до інфільтрації і внутрішнього розкладу вселенської Церкви, принаймні на коротку мету. Рішення ІУ. Синоду УКЦ є рішеннями далекосяглими. Їх треба тільки обстоювати і не поступитись в нічому. Постава нашої ієрархії на чолі з Верховним Архієпископом, підтримана усім мирянством, мусить остаточно довести до одобрення і визнання Патріархату УКЦ, так, як цього прагне подавляюча більшість вірних і як вимагає добро нашої Церкви і українська національна рація. Тому всякий відступ від видвинених постулатів треба вважати за слабкість, яку належить поборювати і усувати. Боротьба за права нашої Церкви мусить однак бути ведена гідно і рішучо. Без зайвих переборшень і без профанацій святих речей. Теперішній ватиканський Синод розглядає одну з головних тем -- міжнародну справедливість. Докажім відповідальним колам вселенської Церкви, що в першу чергу справедливість треба стосувати в лоні вселенської Церкви по відношенні до її складових частин. Тоді рішення ІУ. Архієпископського Синоду переможуть.

В ідеї і Чині – Єдність поколінь

ПРОМОВА НА ЗДВИЗІ СУМ В БРИТАНІЇ В
ЛЕСТЕР 3.7.71 - ПРОДОВЖЕННЯ

В'язень Іван Кандиба заявляє з концтабору: УССР – це російська колонія не українська держава. Ідеї, які захищаєте Ви, нація понад усе, національна ідея рушій світових революційних процесів, воюючи християнство, традиціоналізм, культ великих героїчних постатей нашої історії, першество духового, – це наші, а теж ідеї молоді, яка бореться в Україні. Один з її речників пише так: «Перше українські політичні вигнанці після поразки гетьмана Мазепи і кошового Гордієнка в 1709 р. – перед навалом «воєвод Петрових собак» все покинули – взяли з собою лише «похідні церкви» і весь час боролись за духовне освоєння шматка чужої землі». Хоч дозволив хан на пісках новим кошем стати та наказав запорожцям Церкву будувати. Що це? – Сентиментальна віра святоблिवих пустельників, що тільки й знають молитись, чи це прапор, яким козаки виражали своє людське і національне єство?

Люди, хоч трохи обізнані з історією України, знають про багатозначність цього феномену. Ці очайдушні герої не боялися смерті і вважали за честь загинути в бою. Вони не боялися самого пекла, і їх не лякали пенельні тортури на землі. «Отже їхня віра не могла бути – пише крайовий автор – породженням рабського страху перед карою бога-деспота (небесного вар'яту самодержавного царя). Це була релігія вільних людей, Бог їхній був Богом волі, правди, і любови. Покинувши все, взяли з собою свого Бога – свій Собор, який вони будували всечасно, завжди і в усьому. Вони вибудовували свій Собор – як естафету духа, як найвищу вежу, що має сторожувати безперервність духа – голос предків і заповіт нащадкам, які не мають права зрентися і запродались чужим богам, не сміють опуститись нижче вираженого в Соборі ідеалу людини». Була в козацькому соборі, вибудованому в трагічний час прощання зі зброєю, горда пам'ять про своє ім'я і свою гідність. Був скарб поколінь, не вигибають а залишають свою кращу нетлінну частку дітям, гідним цієї спадщини.» Наш народ ніколи не жив без духовного.

Один крайовий автор пише: «Старий козацький собор у ристуванні б'є на сполох німим щемом затоплених дзвонів. Містика? Наші водолази таких не знаходили? Але ж очима й руками завжди не знаходиш головного...» Можемо бути горді, що ми правильно проти усіх ідейних диверсантів – радянофілів й індиферентних до проблеми

вічних вартостей збагнули ідейну суть сучасної епохи в Україні і перемогли в зударі ідейних декадентів з нами одержимими ідеєю УКРАЇНИ – ВІЧНОГО ДУХА, НЕПЕРЕМОЖНИХ ВАРТОСТЕЙ ГЕРОЇЧНОЇ ТРАДИЦІЇ, УКРАЇНИ СОБОРІВ ВЛАСНИХ ДУШ, УКРАЇНИ НЕРОЗРИВНОЇ ЄДНОСТІ ГЕРОЇЧНОГО ХРИСТИЯНСТВА І НАЦІОНАЛЬНОГО САМОУТВЕРДЖЕННЯ, ВІЧНИХ ВАРТОСТЕЙ НАЦІЇ І РЕЛІГІЇ ВІЛЬНИХ ЛЮДЕЙ, БОГОПОДІБНИХ ІСТОТ ЯКИМИ БУЛИ БЕЗСТРАШНІ ЛИЦАРІ КНЯЖОГО СЕРЕДНЬОВІЧЧЯ Й КОЗАЦЬКОЇ ЕПОХИ – ХРИСТИЯНСЬКОЇ

МІЛІТАРНОЇ РЕСПУБЛІКИ І ГЕТЬМАНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ, а зокрема ОРДЕНУ ПРАВОСЛАВНОГО ЄДИНОГО У СВОЄМУ РОДІ У СВІТІ ПРАВОСЛАВНОМУ – більшого за мальтейський – ОРДЕНУ ЗАПОРІЖСЬКОЇ СІЧІ, що була і остоею Української Держави і православним орденом мальтейців, на весь світ єдиним у своєму роді!

30.УІ.1941 – це було протиставлення УССР, це був символ непроминальних вартостей України в зударі з ворожими вартостями їй большевизму і нацизму! 30.УІ. був теж початком спільного фронту уявлених націй, згідно з гаслом ІІ ВЗОУН: СВОБОДА НАРОДАМ СВОБОДА ЛЮДИНІ! Свідомі цього – болгари в Благоевському районі вітали проголошення української держави, впродовж німецької окупації співпрацювали рівнож коректно, причому одеські вірмени віддавали послуги українському підпіллю, одеські поляки були властиво українцями і підпільна сітка в Одесі мала декількох підпільників, що були польського походження, одеські молдавани не бажали, щоб їх утотожнювати з румунами, татари, грузини, греки, ставали в ряди українських самостійників, кримські татари стояли по українському боці, як пише пор.І.А.Мор-як – у своїх споминах з Криму, і ніхто з них не заперечував залежності Криму від України, будучи впевненим, що в самостійній Україні будуть забезпечені їхні і інтереси і права. «Я бачив – пише проф. Армстронг – листівку до населення Кубані, видану ОУН під кер. Ст.Бандери, яка починалася : «Кубанські потомки запорізьких козаків» – «Кубань – продовжує проф. Армстронг – має широкий етнічний український компонент». Донецькі підпільники про-нинали теж у Таганріжчину»...

30.УІ.1941 це був виклик Москві. Він підорвав основи московської пропаганди про згогadne вислужництво націоналістів-революціонерів супроти німців. ОУН стала символом боротьби проти всяких окупантів України! І на них орентувалася нація.

Зовнішно-політично станула тоді – 30.УІ.41 Україна, як єдина сила в Європі, яка не капітулювала перед наїзниками. Франція Петена прохала пардону, але Україна, ОУН під керівництвом Бандери – ні! Вона викристалізувала нову, революційну концепцію антиімперіального і антидеспотичного змагу, як суверенна сила того часу. Нову і спасенну концепцію свободи, права людини і незалежності націй! Україна закликала народи західної, центральної і південно-західної та Східної Європи і підросійської Азії стати в один фронт проти обидвох імперій за розвал їх шляхом повстанчо-партизанської війни, тобто наймодернішого типу ведення війни, який є нерозривно поєднаний з ідеологічного і політичного типу війною! Це було щось нове і світобурне! Це було на де-

сатириччя передбачення історичного розвитку людства: розвал великодержавних многонаціональних конструкцій і ролі у цьому озброєного народу, озброєних поневолених в імперіях націй. Повстанство — як воєнна концепція, а національний принцип організації світу як світобурна мета! «Свобода народам — свобода людині» тобто незалежність націям і права людини — як революційне гасло, що розриває імперії і деспотичну систему правління.

І революційно-визвольна концепція визначена у той час і метове спрямування боротьби залишилися незмінно актуальні по сьогодні.

Дорога молоде! Ми будемо діяти цілком в душі великої поетеси всієї нації, великої візіонерки. Лесі Українки, коли діями засвідчуватимемо вірність її ідеалам, що є ідеалами сучасної воюючої України!

Співає один з поетів в Україні: «Не стану в душі ховати: Мій гнів, що до тих вирує, хто з цегли чужої хату до сонця вікном муреє! Не стану в душі ховати: для того відкрию груди, хто гори узявся рвати, щоб вільно ходили люди. Вітчизна мене спитала б: «а що ж ти мені встиг дати». Мало... дуже мало — Не стану в душі ховати». Такими словами промовляє до нашого зумління тут на вигідній чужині Україна поетів захалявної творчости.

Як лезо меча стоїть питання, чи в обличчі терору й русифікації, що їх скріплює Москва в Україні, ми піднімаємо в належному розмірі нашу дію в користь тих, що воюють і тих, що терплять за справу на Рідній Землі? Чи московські амбасади, консуляти, представництва, агентурні станиці дрижать під нашими ударами і чи огортає їх страх перед нашою реакцією на переслідування в Україні? Яка наша відповідь, яка відповідь нашої молоді на морд КГБ доконаний на художниці-героїні мучениці типу Басарабової, Алли Горської, на жорстокий присуд Валентині Морозові, засудженому на 14 років каторги тільки за з'яг на свободний вислів своєї думки і свободну творчість, на самоспалення Мануха, на переважні присуди і затрювання систематичне Лук'яненка, Кандиби, на 25тирічну каторгу Катрі Зарицької?! На 30-тирічне в'язнення М.Сороки, каторгу Христинича, Гасюка, Пришляка, Горбоного і тисячів інших?!

Ми завжди наново даватимемо все гострішу відсіч Москві на знуцання її над борцями за наші права!

У вільному світі мусимо переборювати русофільські впливи, мусимо протиставляти наш світ ідей російському, наші символи і прапори російським! Проти Леніна-Петлюру і Бандеру! Проти Алексеїв і Піменів — Липківського, Шептицького, Сліпого! Проти Пассіонарії і Рози Люксембург, — Аллу Горську і Зарицьку! Проти Горького — Валентина Мороза і Караванського!

Дорогі земляки! Приятелів щирих надто багато у нас немає! Навіть Ватикан почав загрозу з Москвою. Ми вимагаємо від голови Ватиканської Держави звільнення з ватиканського ув'язнення, тобто зняття заборони відвідати українців за океаном — першим Патріярхом Української Католицької Церкви Блаженнішим Йосифом Сліпим! Наша релігія — як пише один автор в Україні — це не породження рабського страху перед нарою бога-деспота (небес-

ного варіанту самодержавного царя). Наше християнство — це релігія вільних людей. Бог наш — Бог Волі, Правди, Любови...

Москва не замкнула нам уст, наша нація живе, бореться, перемагає! не замкне нам уст і сучасний Ватикан!

Папи і кардинали минаються, але наша нація і наша українська церква, що про неї пророчно на наших святих київських горах предсказав апостол Христовий — св. Андрій: «Із цих гір засяє Божа благодать» — не минеться... Із Києва святого, нашого вічного міста прийде для світу ця Божа благодать, з підпільного Києва, з св. Софії нашої прийде відродження християнства теж на Заході! Бо підпільний християнський, національний Київ не пантував, не пантує та ніколи не пантуватиме з Москвою, ніколи не піде слідами, погубними слідами сучасного Ватикану, чи інших сил світу, які пантують з безбожницькою варварською Москвою.

Вже недалеким той час, коли згодою чи без згоди Ватикану наша Українська Католицька Церква буде завершена патріархатом! Недалеким вже час єдності наших православних митрополій, як цього бажав великий митрополит Липківський, і їх патріаршого завершення. Ближчий кожному українському патріотові православний український владика, як ватиканський прелат!

Наш ворог — Москва не затріюмфує! Правда і справедливість по нашому боці але самі вони собою не перемагають, але перемагають тоді, коли їх носії готові за них віддати життя! проти надії сподіватися, як нас вчить велика візіонерка Леся!

У спільному зусиллі всього нашого народу, усіх уярмлених націй — ми переможемо! Ми відновимо нашу Суверенну Соборну Українську Державу через знищення російської тюрми народів!

І тим допоможемо перемозі Божої правди на землі! Будьмо впевнені: перемога за нами, бо хто проти наших ідей, цей проти Бога!

Я вітаю Вас у великі роковини від імені революційної ОУН, від Антибольшевицького Б'юро Народів, від Європейської Ради Свободи, як їх голова і як член Президії Світової Антикомуністичної Ліги!

Хай живе Суверенна Соборна Українська Держава!

ВЕЛИКОГО БАЖАТИ!

(Продовження)

Чому ставлю духове самоозброєння на перше місце? — Це є тема, на яку я писав у своїх книжках та розвідках. Тут обмежуся лише кількома думками.

У столітніх війнах України з Азією та напасницькими сусідами загинула еліта нашого народу, найвідважніші, найздібніші борці. Вони не лишили нащадків. Натомість вижили і лишили нащадків ті, які тікали від війни: боягузи, черевані, периноспали, ця двонога худоба. Щоби запевнити собі панування над Україною, Польща та Московщина обезголовлювали український нарід, винищували його провідну верству. Винищували насамперед духово. Задля цього польська та московська школа, література, суспільство, уряди защеплювали нашій інтелігенції — смертельну провідній верстві — хворобу «Інферіоріті Комплекс», себто почуття своєї національної нижчости, несили, духове рабство. Нащадки нашої духової двоногої худоби ставали малоросами, пожондними русинами, перекінчиками, яничарами. Власне оті малороси (а не москвини) загнали 1917 року Україну назад до московської в'язниці народів СРСР. Але величезний вибух української національної стихії 1917-30 і дальших років збудив із національного сну багато малоросів. Всі вони загинули. Лишилися ті, які не брали відкритої, чинної участі у війні і боротьбі з Московщиною, а лише пасивно співчували. Та, поразка визвольних змагань і їхнє «Інферіоріті Комплекс» зробили з них новітній тип малороса, що його я називаю малоукраїнцем.

Малоукраїнець любить все українське, і хоче щоб Україна була вільною. Але зневірений в силу України, і задурманений пропагандою московської ніби то «сили», не вірить у можливість української самостійної держави. Щогірше! — Оце Інферіоріті Комплекс наклало на очі малоукраїнця полуду, і через ту полуду малоукраїнець задовольняється дрібним, примітивним етнографізмом. З цієї причини майже вся діяльність української еміграції звелася до примітивного галицького просвітанства.

Малоукраїнці виправдуються тим, мовляв несила нашій еміграції боротися з великопотугами. Неправда! Тепер у світі точиться війна, боротьба ідей. Ми українці маємо дуже великі і дуже сильні ідеї. Маємо й людей, які знають ті ідеї та їхню політичну вартість. Остання еміграційна хвиля викинула на американський берег тисячі наших науковців, політиків, і, культурників та іншої нашої еліти. Вона має величезні знання, але вся її та України трагедія в тому, що вона хвора на «Інферіоріті Комплекс», і тому задовольняється лише просвітанством. Наші паперові протести, заяви, вуличні походи, тоненькі книжечки та журнали (і то переважно українською мовою пише) — це ніяка боротьба, ніякі удари по московській імперії.

Ніхто не звертає жодної уваги на таке наше політичне просвітянство. А ударити по Московщині наша еміграція може дуже боляче. Прикладом такої нашої сили є пам'ятник найнебезпечнішому московському ворогові у Вашингтоні. Найнебезпечнішому, бо Московщина вже сто років намагається всією силою своєї імперської машини, знищити авторитет, пошану, любов до Мойсея України. А авторитет Великого Тараса, любов і шана Його росте щорону в СРСР, і то у молоді, народженої по 1917 році. Отже, примушена була Московщина поставити Йому пам'ятник; та же й не будь-де, але таки у самому національному серці Московщини, у столиці імперії, в Москві. Такого українського плювка в обличчя самої «матушки Маскве» не записала ще історія.

Цей приклад показує, що наша еміграція має силу ударити по Московщині та її імперії. Має, лише боїться. Чого боїться? — Боїться того брехливого міту про нібито силу московського народу (нації) та його імперії. І справді, цей брехливий міт, є найбільшою зброєю Московщини. Московський провидець Ф. Достоевський сто років тому писав «Найбільшою силою Московщини було те, що Європейці не знали Москвинів. Коли ж пізнають, то буде велика небезпека нашій імперії». Французький науковець М.Каруель назвав СРСР велетнем на глиняних ногах.

Чому ж той «велетень» досі не впав? Чейже були такі історичні громовиці зі зливами, які розмочували ті глиняні ноги. Історія відповідає: «Кожного разу, коли московська імперія хиталася і падала, її підпирали і рятували від упадку ніхто інший, лише вороги московської імперії. Польща, Туреччина, Німеччина, Франція, Англія, ЗСА рятували її кілька разів в історії. За новіших часів так рятували її (ї рятують досі) ЗСА. Московський патріот, філософ Н. Бердяєв пише, що комуністичні партії у світі, приєднуючись до III Інтернаціоналу, фактично служать московській імперії. А ми додамо, що за цю службу Московщина не платить їм ані сотика. Всілякі москвофіли у світі від комуністів до капіталістів Ітонів, архієпископів Джансонів не одержують від Москви ані сотина. Навпаки вони самі дають Московщині мільйони доларів. Москвофільський уряд ЗСА дав понад 14 мільярдів доларів. Навіть А. Гітлер своєю україножерською політикою допоміг Московщині рятувати її імперію. В.Ленін назвав таких корисними ідіотами. Москвини дуже добре розуміють, що в ту годину, коли впаде міт про московську непереможність, впаде і московська імперія. Тим-то Московщина засипає університетські книгозбірні у світі москвофільською літературою, яка науково доводить всемогутність, непереможність СРСР. Таку літературу пишуть і видають не лише Москвини, але також і чужинці. Американські університети купують такої літератури на мільйони доларів. Чимало американських університетів, на чолі з Гарвардським та Колумбійським, цілковито опановані москвофілами (і соціялістами). А сьогоднішні студенти — це завтрашні політики.

Починаючи від Ф.Рузвелта всі дальші президенти ЗСА брали на найвищі становища в уряді тисячі таких москвофілів. Міністерство Закордонних Справ (Стейт Департмент) ЗСА вже так міцно опанований москвофілами, соціялістами, що фактично президенти не мають вже сили їх повиганяти. Отже, нема нічого дивного, що ЗСА ря-

тують московську імперію ССРСР від розвалу, і про жадні самостійні України не хочуть і слухати.

Москвофіли та соціалісти опанували у ЗСА багато великих видавництв, часописів, журналів, радіо, телевізію. Вони опанували також і великі грошові джерела фундації Форда, Карнегі, Рокфелера та інші, і тому ці фундації видають сотки мільйонів доларів річно на соціалістичну та москвофільську пропаганду. До москвофільства привів чужинців соціалізм. Соціалісти повірили московській пропаганді, що мовляв ССРСР є країною здійсненого соціалізму, яка хоче поширити соціалізм на весь світ. Тож не дивно, що соціалісти є приятелями ССРСР. Одурманені московською пропагандою, вони не бачать, що той московський «соціалізм» є ніщо інше, як московський імперіялізм у соціалістичній личині (масці). Ці — за виразом В.Леніна — «корисні ідіоти» не свідомі того, що підтримуючи ССРСР, вони підтримують не світовий соціалізм, але московський імперіялізм, як запевняє москвин проф. Н.Бердяєф.

Довести цю правду — це знищити найсильнішу московську зброю — московську шосту колону у світі (П'ятою московською колоною комуністів-немосквинів, а шостою — некомуністів-москвофілів, соціалістів). Тягар боротьби з москвофільством провідних чужинців падає на українську еміграцію. Досі ця боротьба велася непляново, припадково, доривочно. Кілька тоненьких москвофобських книжечок в університетських книгозбірнях потопилися у морі москвофільських. Тут молода українська еміграційна еліта має величезне поле боротьби за українську ідею, яка переросла межі України, стала світовою, вселюдською — боротьби за волю (свободу). Ця боротьба є дуже тяжка і особисто небезпечна борцям. Її можуть вести лише люди відважні, сильні характером, фізично і морально здорові, непохитні фанатики волі. До цієї боротьби я й кличу нашу еміграційну молоду еліту. Закликаю до великого, науково обґрунтованого, добре сплянованого, українського амбасадорства у світі, а насамперед у наймогутнішій державі світу в ЗСА.

Кличу до амбасадорства боевого, наступального. Не невірничий плач чайки при битій дорозі: «Нам ся кривда діє». Ні! — Треба наступати і бити, бити Московщину та москвофілів. Задля того треба зайняти відповідні позиції. Треба, як робили Жиди — пролазити на високі посади в уряді, університетах, видавництвах, редакціях, радіо і з тих постів бити щосили. Почати бити можна вже за студентських часів. Студенти-українці і професори в чужих університетах можуть читати доповіді про справжню (а не вифантазовану) Московщину. В Північній Америці є великі, дуже впливові політично клуби, як Ківейтінс, Ротарі, Колюмба, які самі запрошують промовців на свої сходини (ще й добре платять їм). Є більше форм і нагод бити Московщину. Одна з найголовніших — це нищити московське брехливе назовництво.

Тепер у світі йде війна ідей. Хто виграє ту війну ідей, той вже виграв війну гармат. У цій війні найсильнішою зброєю є гіпноза великих слів. Цій гіпнозі піддаються навіть високоосвічені, поважні люди. Ось Московщина перезвала свою деспотичну імперію, що поневолювала підбиті народи, на Союз Советських Соціалістич-

них Республік, і світ повірив, що вже нема московської деспотичної, рабовласницької імперії, а є соціалістичний союз вільних народів Східньої Європи. А Москвини ж нічогоісінько не змінили в тій імперії, крім назв та осіб.

Зривати личини гарних назв з московської імперіялістичної пили — це найголовніше завдання і обов'язок українських амбасадорів у світі. Щоби полегшати їм започаткувати це завдання, я написав книжку «Московство». У ній я подаю багато історичних фактів, документів, свідчень чужинців (і навіть самих Москвинів) про Московщину, починаючи від передісторичних часів. У цій книзі я подаю велику бібліографію джерел, з яких наші молоді амбасадори можуть черпати ще більше фактів, документів, які нищать московфільство чужинців. Я додав до книжки великий змістовий показник. Уживаючи його, можна за кілька хвилин, знайти потрібний матеріал на протимосковську статтю, розвідку, виклад тощо.

Моя книжка «Московство» зриває личини з московського народу (нації) і показує його та його імперію такими, якими вони є в дійсності. Цим ця книжка нищить головну московську зброю — московфільство провідних чужинців. Тим-то її конче треба перекласти чужими мовами, насамперед англійською. Маючи переклад, можна знайти і чужинецького видавця. Це завдання історії накидає нашим молодим амбасадорам.

Показавши світові справжню Московщину, таку, якою вона є в дійсності, наша еміграційна молода еліта, спричиниться до рятунку світу від загину в атомовій війні. Мій заповіт нашій молодій еліті: не марнотратьте сил і часу на мале. Лишіть просвітянчити людям, які нічого більшого не можуть зробити, а ви великого бажаєте. І не лише бажаєте, але й творіть те велике. Сили маєте великі, лише віра у свої сили мала.

Чому ми переможемо?

Ми переможемо насамперед тому, що ми боремося за правду і справедливість за найістотніші прагнення українського народу, тому, що наші ідеї найпередовіші.

Українська Самостійна Соборна Держава, за яку ми боремося, держава, якою керуватиме вільний народ, держава без поміщиків, капіталістів і партійних п'явок, держава, яка забезпечить всі права людини і демократичні свободи, держава — рівна серед рівних держав усіх інших народів, — це те, до чого прагнув і прагне український народ, це те, що йому найзаконніше належиться. Знищення поневолення одного народу другим народом (імперіялізму), вільні національні держави для всіх народів, справжня дружба та рівноправність між народами і основана на них якнайтісніша всебічна співпраця між народами, знищення всякого визиску людини, добробут, вільна і повноправна людина, — це ті ідеї, які дають найсправедливішу розв'язку всіх питань між народами і людьми. Тому ці ідеї найпередовіші.

УКРАЇНЦІ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ

ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОДІЙ 1968 РОКУ

(Доповідь інформативного характеру виголошена на конференції ЦЕСУСу в Мюнхені 10.8. 1971 р.)

1968 рік був роком духовного збудження Чехословаччини, роком історичних можливостей, з яких кожен винористав стільки, наскільки був своїм попереднім розвитком підготовлений і наскільки протягом року зумів усвідомити своє положення й ефективно діяти.

Коли англійський «Таймс» 24 лютого 1968 р. написав, що «Прага є тепер містом, яке в цілій Європі політично найбільше зворушує», мало-хто передбачував, що Чехословаччина протягом цілого 1968-го не сходитиме з перших сторінок світових газет.

«Процес відродження соціалізму», «потреба гуманізації соціалістичного суспільства» — фрази, які набрали конкретних форм січневими змінами на керівних посадах в комуністичній партії, — хвилювали, не лише комуністичний блок, а цілий світ.

«Чехословацька Весна» 1968 року — це не був державний переворот, ані якоюсь «празьною дефенестрацією», неочікуваним зворотом. Це було логічне завершення «квасу», який квасився повних двадцять літ. Повних двадцять літ Комуністична Партія Чехословаччини була єдиним критерієм правди, в її і лише в її руках був монополія сили, який поступово концентрувався в руках кількох людей на найвищих посадах. А тут, після двадцятилітнього свого «неіснування» народні маси приходять на політичну арену. Ті маси, які двадцять літ були п'ятим непотрібним колесом у возі, з якими ніхто не числився, їхній вступ до політики, весною 68-го був, правда, крикливий, але зате спонтанний і добросердечний. Все пішло в рух. Ціллю того руху мав бути чехословацький модель соціалізму: «Соціалізм з людським обличчям».

Коли Людвік Вацулік — визначний публіцист і журналіст, автор відомого маніфесту під назвою: «Дві тисячі слів...», — на четвертому з'їзді Спілки Чехословацьких письменників в Празі 28 червня 1967 р. сказав, що «за двадцять літ у нас не було вирішено жодного важливого суспільного питання», (1) постала велика хвиля обурення. Голова партійної делегації, Їржі Гендрих, присутній на з'їзді, після того сказав: «В аристократичній промові письменника Вацу-

ліка були висловлені прямі зневаги нашого народу і його заступників, яким довірено провід суспільства і держави». (2)

Причина такого великого обурення не була в суті висказаних слів письменника Вацуліка (вони ж бо були правдиві), але намагання провідної партійної групи зберегти за собою непорушний і непоквернений монополь вирішування всіх основних питань суспільства. Призналось по часі і «зверху», що в деяких відношеннях суспільство опинилось у поважній кризі й обіцяно реформи. Йшлося однак про це, щоб ті реформи були як подарунок «зверху», проявом тзв. соціалістичного піклування про трудящих, а не як наслідок демократичного тиску, а чи навіть самокритичної аналізи.

Застрашуючий, прямо трагічний стан народного господарства, ненормальна (зрештою, коли вона була нормальною?!) атмосфера культурного розвитку, яка була чітко і відважно з'ясована на згаданому вже 4 З'їзді ЧС письменників, даліше триваючі сталінські принципи правління комуністичної партії та уряду — вже не як «партії» та «уряду», — як «провідної верстви»... все це мало місце на засіданнях ЦК КПЧ в грудні 1967 та січні 1968 років. Результатом оцих засідань було: вибрання А.Дубчека першим секретарем ЦК КПЧ; утворення комісії для опрацювання «Програми Дії (Анчний Програм), як бази дальшого поступування і вдосконалювання соціалістичного суспільства; абдикація Президента А.Новотного; вибрання Л.Свободи новим президентом і т.д., і т.д.

Почався рух і в сусідів, який мав менше чи більше пов'язання з процесом в ЧСР. — Березневі студентські заворушення в Польщі; важлива зустріч комуністичного квінтета в Дрездені («Демокра-

Стацінський драматичний гурток ім. Івана Франка після постановки п'єси І. Франка «Украдене щастя». (1956 р.)

тична» Німеччина) 23.3.1968., яка аналізувала якраз події в Чехословаччині та ін. Подій в перших трьох місяцях 1968 в ЧС і навколо ЧС, було багато і всі на той час були доцільні.

Нас цікавлять сьогодні події в житті Українського населення Чехословаччини в перших місяцях 1968 та й протягом цілого року. Що діялось між нашими братами на сході республіки? Як вони сприймали «гуманізацію соціалістичного суспільства»? Аджеж було воно і їхнім суспільством, їхнім соціалізмом.

У довоєнні часи українці по обидвох боках Карпат у своєму гімні співали: «Подкарпатській Русини оставте глибокий сон, народний голос зовет вас, не забудьте о своїм...» Тож насувається питання: Ну, оставили українці русини на Пряшівщині отой «глибокий сон», бо «народний голос» в 1968 р. насправді почав звати: «Не забудьте о своїм»?

Двадцять років українці-русини Чехословаччини, сказав би я, насправді «спали», хоч може не аж дуже глибоким сном. Історія накинута своєрідне бажання спати», а то тим більше, коли за оті двадцять років кормлять вас всякими «препаратами для сну» лише щоб спати, тож і спиться...

Коли А.Дубчен, вже як Перший Секретар ЦК КПЧ, на сьомому з'їзді профспілок, сказав що: «Основним завданням нашої суспільної дії є більше відчинити простір для активності всіх соціалістичних груп нашого суспільства без розділу генераційного групування а чи національної приналежності» (3), українці почали — вульгарно кажучи — поплывувати собі в руки. Конкретних діл ще не було, але зароджувався оптимізм. Врешті решт, час ще не був дозрілий для самостійного діяння а то тим більше, що історія українців-русинів Пряшівщини характеризується в першу чергу послухом вищим властям.

Дорогі читачі, зроблю маленький вступ до історії, бо гадаю, що це допоможе вам орієнтуватися яке було це історичне крокування українців-русинів до пам'ятного 1968-го р.

Отже, що про історію?

Не є вона весела. Українська національна меншість по західному боці Карпат, тобто на Пряшівщині, перейшла дуже складний історичний розвиток. Пануючі народи проводили на тому населенню політику крутого соціального і національного утиску. Є це історія безперервного служіння чужим інтересам, чужим панам і в несвою користь.

До 1876 року підлягають Відню, міцному імператорові. Українці-русини повинні лише служити. І служать. Тодішня українська проавстрійська газета, «Український огляд» пише: «Русини є добрими австрійцями і повинні ними бути... русини хочуть Австрію велику, міцну і добре озброєну...» (4). Так, наші Русини були добрими австрійцями, а бути добрим австрійцем, значить зрікатися свого. І русин зрікався...

Шістдесяті роки минулого століття — роки напруги, очікувань, роки війни. Виникнення дуалізму... і в Пешті кують стратегію за «Великі Угри». Будуватимуть їх і наші русини. Русини стали «мадярськими», по-русинськи говорячим народом. Підемо далі: Прусія —

З ФЕСТИВАЛЮ У СВИДНИКУ

новий артист на сцені Європи. Поразка Прусії і перемога поневоле-них народів. Слідє розподіл Європи за столом. Версальський дого-вір створює самостійну ЧСР. Розділює адміністративно-політично русинів Пряшівщини і Підкарпатської Русі. Поставлено губернатора без губернаторських прав.

Сан-Жерменський договір не вирішив внутрішнього розмежування території між словаками і русинами. Можливість погодитися була дана самим словакам і русинам. Була дана тим самим і можли-вість непогодитись... і ця остання була вповні використана.

І русин міняє пана. Навчається чужого, не знає про своє. З ру-сина-австрійця стає русин-мадяр. З русина-мадяра стає русин-чех.

Історичні обставини сприяють розділу Чехословаччини. Постає «Словенски штат». І тодішня газета русинів з Ужгороду «Карпато-руський голос» вже має на що нарікати: «Руські руснаки Пряшев-ської Русі, для яких передвоєнне мадярське правительство, в часі сильної мадяризації, видало «Руснацьку Азбукуну» нині вже не чис-лять себе руськими, руснаками, а словаками греко-католицької ре-лігії. В руські школи — за малими виїмками — заведений словацький язик» (5). Отже, з русина-чеха стає русин-словак. І це останнє «усвідомлення» проходить, на жаль, до нинішнього дня.

Прямим наслідком вище наведених обставин й історичних збо-чень було: великий занепад національної свідомості й національ-ної приналежності консервація недорозвиненої економії та соціаль-ної структури. Індустрія майже не існувала, переважна більшість

населення жила в селах на схилах Карпат та Бескидів. При цьому треба підкреслити, що русини Пряшівщини розвивалися без основного зв'язку з масою українського народу і це мало дуже великий вплив на дальшу долю національної свідомості русинів Пряшівщини. Наведені умовини перешкодили русинам формувати з себе, в передвоєнних часах модерну національну меншість.

Вживав я досі назву українець-русин, русин. Маю при цьому на увазі завжди лише українців Пряшівщини. Вживаю синонім «русин» тому, бо дальші історичні особливості життя українців Пряшівщини склалися так, що ми вперше в історії почали усвідомлювати себе як українська національна меншість ЧСР в найтяжчі і найскладніші часи — в період жорстокого сталінізму. До того часу ми були русинами, тобто теж частиною українського народу, який колись називався руським (на відміну від москалів)

Українці ЧСР були виснажені і розбиті переселенням тисячів кращих своїх громадян на Україну. Тзв. Політика «Трансферу»: Звільнену територію в Судетах, яку чеські німці мусіли полишити, було треба не просто заселити, але й національно зміцнити. І тут була велика нагода повернути з Радянського Союзу волинських чехів та словаків а в обмін вислати там українців. Фальшива пропаганда «трансферу» обманула коло десяти тисяч українців які виселились, та внаслідок «добробуту» в СРСР приблизно вісім тисяч їх повернулось в 65-69 роках назад. Українці ЧСР були виснажені примусовою колективізацією сільського господарства, штучною заміною греко-католицького віроісповідання на православне, вигаданими акціями про український буржуазний націоналізм. Нічого не було зроблено в напрямку української орієнтації, щоб усвідомити русинів як частину українського народу. Нарід почував себе надалі русинами, але зате «українські буржуазні націоналісти» вже були. Чи ж це не парадокс? Так, великий парадокс, а таких парадоксів в житті українського населення на Пряшівщині було багато.

В березні 1945 р. виникла Українська Народна Рада Пряшівщини. Була уповноважена захищати соціальні, національні і культурні права українського населення Східної Словаччини. В 1952 р. її ліквідовано. На її місце було створено нову організацію КСУТ — Культурна Спілка Українських Трудящих. Вся праця цієї організації це культурно-освітня діяльність, або як хтось висловився: «кликати людей до Свидника співати й танцювати». Протягом свого існування, тобто від 1952 до 1968 року їй не вдалось, щоб державні органи ухвалили її бідненький статут (культурно-освітньої діяльності) і так КСУТ від 1952 р. була нелегальною організацією. (6)

В березні 1945 р. виникла й українська молодеча організація СМК — Союз Молоді Карпат. Організація яка нараховувала 27 тисяч членів, яка мала своє українське обличчя, український дух, яка мала велику пошану і підтримку в народі. З волі партії змушена 1949 р. об'єднатися у загальну тзв. Чехословацьку Спілку Молоді, яка її не лишень формально, а таки й фактично поховала. Голову Організації, дра Сушна, засуджено «за зраду, за шпигунство». Секретаря дра Сопка вважали довгий час важким «випадком» хоч не судили на судах, зате на різних великих чи малих зібраннях і комісіях.

БОЯТЬСЯ СТЕФАНИКОВОГО ДУХУ

9 травня 1971 р., напередодні VI-го З'їзду Спілки Письменників України (СПУ) відбулися величаві відзначення сторіччя від дня народження Василя Стефаника.

До рідного села великого письменника – Русова на Покутті, з'їхалося біля 20 тисяч людей з різних кінців України та багатьох республік ССРСР.

Київські учасники цих святкувань привезли з собою потрясаючі вісті про незнищимість українського духа в цьому кутку України. Потрясаючою була вістка про те, що в районному місті Снятині, в 1969 р. було знищено працівниками КГБ і міліції пам'ятник В. Стефаникові, який стояв біля місцевої десятирічки, яка носить ім'я письменника. Пам'ятник цей був поставлений в Снятині в 1961 р. у 90-річчя від дня народин письменника. Однієї ночі пам'ятника біля школи не стало, затерто сліди, а відважним, які запитували, що сталося з пам'ятником грозили розмовою з представниками КГБ, а то й арештом. Не зважаючи на це, багато місцевих людей почали писати протести до урядових чинників, СПУ та літературних видань. Всі листи, як згодом виявилось, опинилися в КГБ. Рух в обороні пам'ятника В. Стефаникові поширився на цілу область і представники влади були примушені повернути пам'ятник.

Вістка ця дуже скоро поширилася серед учасників VI-го З'їзду СПУ.

ПАМ'ЯТНИК ВАСИЛЕВІ СТЕФАНИКУ НА ПЛОЩІ УКРАЇНСЬКОГО КУЛЬТУРНОГО ЦЕНТРУ В ЕДМОНТОНІ. РОБОТА СКУЛЬПТОРА В. СКОЛОЗДРИ 1971 р.

Київські учасники святкувань В.Стефаника в с. Русів привезли також багато вісток про рух опору, терор і переслідування на Покуттю.

В травні 1970 р., в день перемоги, студенти в Чернівцях мали знищити в медичному інституті портрет Леніна, повісити на його місце тризуб, а на місці червоних прапорчиків — вивісити — синьо-жовті. Під пам'ятником Ленінові хтось мав зробити напис: «Тут буде колись стояти пам'ятник борцям за Україну».

У місті Снятині мали судити трьох малолітніх учнів десятирічки, а в тому й 15-річного Вахнюка з с. Русова, за те, що вони мали попалити червоні прапори в день перемоги.

В ряді сіл Покуття — в Устю, Завалю, Джурові та інших було спалено колгоспні скирти з сіном.

В ряді сіл нищать старовинні українські церкви. У Снятині закрита Троїцька церква, а Вознесенська — перемінена в магазин. В багатьох селах церкви закриті, перемінені в магазини або знищені.

Деяким письменникам, які бували на святкуваннях В.Стефаника, місцеві люди мали розказувати про колишніх НКВД-истів, які жорстоко знущалися над сотнями українських в'язнів — Філатова, Гульнішина, Єрмоленка (з Чернігівської обл) Літскова, Шептуна, П'янкова. Вони просили, щоби письменники написали книги про жорстокі сталінські часи та викрили колишніх енкаведистів.

Не зважаючи на те, що сини В.Стефаника — Семен і Кирило та внуки — Роман і Юрій, які опинилися в неласці, брали участь в усіх урочистостях в с. Русів і в Івано-Франківську їм навіть не дозволено було виголосити слово чи кілька слів подяки учасникам святкувань.

Відзначення 100-их роковин з дня народження В.Стефаника в с. Русів, Снятині, Коломиї, Івано-Франківську, Косові й інших місцях на Івано-Франківщині з участю письменників з Києва, Львова й інших міст України, перемінилися у велику всенациональну маніфестацію. Тисячі людей оваційно вітали Олеса Гончара й Івана Драча та закидали їх квітами.

Щоби зменшити національний характер маніфестацій, кагебісти йшли на різні провокації, поширюючи чутки, що на святкування приїжджають відомі за кордоном націоналістичні діячі, які походять з Покуття. В багатьох селах напередодні святкувань поширювано чутки, що ці діячі, мовляв зріклися своїх націоналістичних позицій і «перейшли» на радянські.

ЗА УІС «СМОЛОСНИПОМ»

«НІКОЛИ НЕ ЗАБУДУ»

КАДР З ФІЛЬМУ

Українська кінокорпорація в Канаді, в місті Ошава поблизу Торон-та, «КАНУКР», під керівництвом кінопродюцента Володимира Васи-ка, випустила вже два художні кінофільми, за повістями Степана Любомирського: «Жорстокі світанки», а в кінці 1969 р. на екрани вийшов фільм «Ніколи не забуду», кадр із якого бачимо на світліні. Фільм поставив відомий актор і режисер Богдан Паздрій з Амери-ки він же й відіграв блискуче ролю, і мист. керівник Володимир Бачинський. В головних ролях виступали актор з Вашингтону Юрій Денисенко — канадійський пілот, якого збили німці над територією України під час Другої світової війни, українська повстанка-упівна — чарівна дівчина Рома Дольницька з Торонта, та багато ін. вико-навців, переважно з Ошави. Щоденна газета «Ошава Джорнал» у рецензії Джека Джиріна з 1 грудня 1969 р. писала, що цей фільм викликає симпатії до українських Визвольних Змагань.

У фільмі розповідається про щасливу долю канадійського летуна, завдяки воїнам УПА, а потім пристав до них та боровся проти гітлерівського і московського наїздників, аж доки зміг пробратись далі на Захід.

Продукція фільму коштувала понад 200.000 дол., які склали українці — члени кінокорпорації «КАНУКР»; майже всі виконавці безкоштовно жертвували свій час. Тепер кіноопея про подвиги безсмертної УПА під проводом Головного Командира сл.п. ген. хо-рунжого Тараса Чупринки демонструється у великих українських скупченнях в Америці й Канаді. Є надія, що «Ніколи не забуду» піде й на інших екранах, хоч це важко, бо українці мають «при-теліз» не лише у Москві. Фільм додає нам віри у власні сили.

Приклад витривалости, праці і росту

В суботу, 29.5.1971 року довголітний активний член СУМ Андрій Мудрий, на Віндзорському університеті в Канаді, одержав диплом з закінчення студій права. З тієї нагоди його батьки тиждень пізніше влаштували йому святкування, яке складалося з відправлення Богослуження і з прийняття, на яких були також присутні представники українського організованого життя. Андрій народився 7 грудня 1943 року в селі Дорожові біля Самбора, Західна Україна. Чотири місяці пізніше, з наступом большевиків, переїхав з мамою до Німеччини до батька. 1949 року родина виїхала до Канади, де оселилася спершу у Валдорі, Квебек, опісля у Віндзорі, Онтаріо. Андрій вступив до публичної

школи, згодом до Асмишин Гай-школи, і 1965 року з одержанням Б.А. успішно закінчив місцевий університет. До 1967 року працював учителем математики в Асмишин Гай-школі, опісля знова вступив до Віндзорського університету на студії права. Тут 29.5.71 здобув ступень Бечелер оф Ло.

Побіч своїх студій Андрій інтенсивно віддавав свій вільний час для молодечої Спільноти, якої членом він є від 1955 року. Його довголітня активність в СУМ-і простелила йому шлях до керівних постів. 1960 року став секретарем Осередку СУМ, відтак виховником, булавним, головним виховником, заступником голови, і в кінці Головою Осередку а на 15-ому Крайовому З'їзді СУМ був обраний на одного із заступників Голови Крайової Управи.

При тому треба відмітити, що не легка була його одночасна праця над студіями і в СУМ-і. Однак Андрій завдяки своїй завзятості і сильній волі досягнув бажані успіхи і великий респект не тільки свого довкілля, але й нашої молодечої організації.

В серпні 1966 року Андрій оженився із сумівною Зоряною Ломашевич, і сьогодні він є щасливим батьком дітей Оксани і Степана. На прийняття, де з подарунками і вітаннями виступали представники українських організацій, присутні за ініціативою д. Петра Мицана зложили 103 дол., з яких 25 дол. були призначені на пресфонд «Авангарду»

Вітаємо нашого друга Андрія і Родину і бажаємо їм найкращих успіхів у дальшому житті.

Ігор Проза

ІГОР ШАНКОВСЬКИЙ

КОРОТКЕ
ЛІТО

Ігор Шанковський народився 1931 року. Його життя бурхливий потік... Три континенти, багато народів, безліч міст, контакт з чужою культурою вкарбували свій вплив на світогляд і літературну творчість Ігора. Це довело до скріплення його національних чуттів.

Під псевдонімом Ігор Скляний друкувався він 1947 року перший раз у «Юнацькому Шляху». Вірш був присвячений Біласові й Данилишинові. Згодом почали появлятися вірші в «Авангарді» і «Свободі». Від 1950 року виступає Ігор у журналах «Смолоскип», «Крилаті», «Нові Дні», «Київ», «Визвольний Шлях», «Українська Літературна газета» «Сучасність» та в інших, але вже під власним прізвищем. Були це оригінальні вірші, або переклади з японської мови. До тепер появилися наступні збірки автора «Квіточна Дань» 1958, «Дисонанси» 1960, «Коротке літо» 1970.

Сторінки

Симоненкові

Обірвалось серце на припоні,
впала тінь на молоде чоло.
Ти заснув. На грудь зложив долоні,
вітерцем злетів понад селом.

Ще до вчора темнощі усюди
і важка дорога до кінця —
щире слово носив ти між люди
і черстві запалював серця.

Та й тепер, самотній, ніби Крузо,
йдеш кудись у куряві зірок...
Поклонись його мандрівці, музо,
хмари, не заплутуйтеся в крон,

Злиньте бурі! Мукою прибою —
хмари розженіть з дороги хоть...
Ой, так дуже, крикнуть за тобою
хочеться: Василю, не відходь!

Хаи причалять на твоїм окриллю
пам'яті моєї кораблі...
Був у тебе, П'ятниця, Василю,
та далеко... на чужій землі.

Гамільтон 1967

Печерська Лавра

Мощі сплять, ніхто їх не турбує,
ремонтують і торгують коло Лаври
Морозиво снапує, карбує
шоколадом історичні таври.

Білий череп не черпає сонця,
кості береже... істор'ю нашу...
А над ним є напис вітрогонця,
по московськи: «здесь любил я Машу».

Київ 1969

«Коротке літо» містить у собі кілька різних циклів-тематик: «Коротке літо», «українські мотиви», «американські мотиви» і цикл в «пошуці пристаней», в яких не бракує справжніх поетичних перлин. За Іваном Шевчуком скажемо, що тематика Ігоря Шанковського різноманітна, сучасна й актуальна, а його поезія зрозуміла, тепла і щира. Ігор Шанковський сьогодні один з кращих українських поетів і то не лише на Заході. Йому завдячуємо, що українські літературні надбання збагатилися японською тематикою і суто модерністичними віршами — прикмета яких — прекрасна і гідна українська мова.

Казка про рідну мову

Вагомисте слово,
українська мова,
рідна стотраждальнице моя!
По планеті цілій,
всюди є тебе цілять
Доля покалічена твоя!

Дебрі непрохідні
і чужі, і рідні,
щонайдальші закутки землі —
звідуєш, причали,
бо порозкидали
земляків по гльобі кораблі.

Ти пішла по світу,
мчалась у орбіту —
в космонавта думі — не словах!
На Сибірі, мово,
ти останнім словом
на синівських мерзнула устах!

Вірні оборонці
вбили ніж у сонце
і стокроть кололи власне «я».
Так, за тебе, мово,
не одне кололось —
а мільйони непокірних «я»!

Слів звичайних в'язка —
надзвичайна казка
для усіх батьків, синів, внучат...
Хай цих слів розливи
згаслим, юродовим —
піснею крилатою звучать!

.....

— Не топчи Шевченкового слова,
змилуйся, земляче, не топчи! —
Тихо плаче українська мова
рідною столицею йдучи.

Плаче тихо, журиться, німіє,
бо ану ж догляне плач сексот.
А земляк — сказати не посміє,
бо йому режим стуляє рот.

Не заступиться земляк, не кине
бунт за гніт новітнього Че-ка!
Тільки словом рідним пісня лине
із-за ґрат якогось смільчака.

Не журися, бунтівник-гарячка!
За кордоном рідних — аж гуде:
може вас відвідає землячка,
Елюра вам перекладе!

Покатається вона з Павличком
попід ґрати вашої тюрми,
от вам буде радість невеличка,
що існує воля за дверми!

.....

— Не топчи Шевченкового слова,
змилуйся, земляче, не топчи!
Тихо плаче українська мова,
континентами всіма йдучи.

Чи хвала тобі, демократіє,
що до тебе довелось прийти?
Плаче мова, бо земляк не вміє
і на волі слово зберегти.

Земляків зібралося доволі,
з грамофонів лине «рушничок»...
А черниці в українській школі
по-англійськи учать діточок!

Мово рідна, де тобі спинитись,
хто заслухає твоїх плачів?
Навіть в церкві Богу помолитись
новий Зельман не дає ключів!

.....

Ходить мова, ходить рідне слово,
у сльозах чекає на весну...
...не читайте назочни про мову
земляки — лягаючи до сну!

Едмонтон, 1965

Думки

Дзвони б'ють на сполох.
Музики грають до танцю.
Бандури будять минуле.
Сурми в майбутнє звуть...

Хай віщі тривожні дзвони,
веселі троїсті музики,
бандури і горді сурми
у кожному серці живуть!

* * *

Є вірші — квіти.
Вірші — дуби.
Є іграшки — вірші.
Є рани.
Є повелителі і раби.
І вірші є —
наторжани.
Крізь мури в'язниць,
по тернах лихолить —
ідуть, ідуть по етапу століть...

* * *

Не оплакуй ні мрій, ні згадок,
загуби своїм прикrostям лік...
Щастя треба — на всякий випадок.
Сили треба — на цілий вік.

* * *

О друзі мої!
Із рідних домівон
вітрила ввижаються дальніх мандрівон...

А в дальніх мандрівках
ввижається в млі
коріння дерев у рідній землі!

Вже від кількох літ ім'я Ліни Костенко відоме не лише любителям поезії на Україні, але й українській еміграції. Її геній був першим з шестидесятників, що дав поштовх українській молодій інтелігенції включитися в довші суперечки, що відбувалися у пресі про чове поняття поезії і її духовости. Одначе, з малем стверджуємо, що від деякого часу ім'я великої поетеси, і її надбання в Україні прикриті серпанком мовчанки.

Для наших читачів пригадуємо, що Ліна Костенко закінчила в березні 41 рік. До цього часу появилися три збірки поезій: Проміння землі, (1957), Мандрівки серця (1961), Вітрила (1958). На еміграції появилася збірка «Поези» 1969.

Ліна Костенко ввійде в українську літературу як одна з перших поетів, що мали відвагу після сталінської відлиги надати поезії справжньої вартости, що так виразно позначилося на тлі підсоветського графоманства.

* * *

Сходить сонце, ясний обагрянон
заглядає у вічі мені:
а чи добрий у мене ранок,
чи не плакала я вві сні?

Ранок — добрий.
А ночі, ночі!
Снишся ти і чужі краї...
Плакали сині очі
Плакали сірі очі.
Плакали чорні очі
І всі — мої.

* * *

Епоха нас поетами робила.
Епоха в нас влила постійний струм.
Рвонула наші душі —
як рибальник,
включила в сіть високолотних дум.

* * *

Поезія — моя рентгенограма
над лупсьами над ритмами і тембрами.
Туманності, химерності і плями —
якщо її дивитися у темряві.

Рентгенограму дивляться на світло —
на світло сонця і на світло совісті.
Тоді у ній і серце видно чітко,
і поля легенового прозорості.

ВІТАЄМО З 50-ЛІТТЯМ!

В цьому році сповнилось 50 літ від народження одному з перших редакторів «Авангарду», поетові й письменникові та журналістові Леонідові Полтаві.

Редакція «Авангарду» щиро бажає своєму старшому колезі щасливого другого 50-ліття в творчій насназі для успішного служіння Українській Правді і в боротьбі за неї.

У 50-ліття народження поета і драматурга Леоніда Полтави містимо фоторепродукцію вцілілого з часів другої світової війни документу: бачимо його з Берліну, позначеного під числом 3792. Гітлерівці не визнавали людей, вбачаючи за ними тільки числа «робочої сили». Советське та н. зв. літературознавство в не мінькома наворотами згадувало про українського національного поета Леоніда Полтаву, як про «фашистівського». За фашистського панування Л. Полтава мучився в «ОСТ-таборах» і в 1943 р. в тюрмі у Потсдамі біля Берліну.

Щоночі втікають дерева

Це місто ніколи не спить.
Коли йому спати,
Коли треба й найменшу мить
Не проспати?
Зупинитися — значить померти,
Не затреш — так будеш затертий.
О, як жаль вас, блакитні очі,
Що ввесь світ ще обняти хочуть...
Жаль живої душі —
Об камінь, під осінь!
Над церковцями — тінь хмарочосів.
Дерева втікають по бруку
Від каменю й муні,
Втікають за місто дерева.
Добраніч, моя Королево.
Втікають країни —
З країни в країну.
В тумані віків —
Моя Україна...
Не спи ще хвилинку, Єдина!

По той бік урагану

Ні, жах лежить по той бік урагану,
За ревом хвиль, за криком ворогів:
Невже ж і нікуди не пристанем?
Невже для нас немає берегів?
Хай корабель протне оцю негоду,
Хай чужина ще стане нам мостом:
Того життя не врятувати зроду,
Що опиняється у рідного народу,
У рідного народу — за бортом!

Братові-океанові

Сам, як той корабель наладований,
Запливає в Нью Йорк океан ...
Не торкнешся землі, бо закована,
Не побачиш облич, бо туман.
 Не помітиш найкращими «цейсами»,
 Не відрізниш людей від бездар ...
 Лиш метляє кудлатими пейсами
 Над країною вічний крамар.
Гани, рани, омани, обмани,
Вашингтону — закрито путь ...
Відпливай звідсіля, океане,
Бо й тебе на торгу продадуть!

Нью Йорк, 1971

ЛЕСЯ

- Пст, мамочко, ось вони вже йдуть сюди...
- І так воно завжди!...
- Вітаємо сходячу й високо вже на фірмаменті вміщену, нашу літературну зорю! А Квітка вже тут за вами так заскучав, так заскучав!...
- Ого! Не вигадуйте, Кривинюче! Ми всього тільки тиждень як розпрачалися, бо Квітка повернувся просто у Київ, їздила ще до Львова... Чи не так Квітко?
- Та я бо... відразу... вибачайте, але як ми вже при тому...
- Та йнакше й не може бути, дорогий Квіточко! Ви таки й зразу ж мусите вибачатися, а за що, як можна знати?
- Бо ж мене якраз... і вислали сюди... тобто я прийшов...
- Ага, напевно з новим дорученням від громади?
- І як це ви так... тобто так зразу й угадаєте?
- Та хіба ж Леся не знає, що на її приїзд уже заздалегідь усі чекають, щоб піймати, коли вона хоч на кілька днів зупиниться в Києві, а то їздить та подорожує...
- Ось ви вже всі говорите про щось, чого я й досі не знаю, але лишім це! Я хочу наперед полагодити справу з Кривинюком. Ото ж, Михайле, я вже говорила про вас із д-ром Франком і злагодила вам листа до нього: «Шер Метр! Дозвольте вам рекомендувати мого шурини Михайла Кривинюка, слухача львівської, або празької — ще не знати, — політехніки. Коли він залишиться у Львові, то сподіваюся, ви не відмовите допомогти йому своєю порадою...» Це звичайно, проста формальність, бо ж він обіцяв мені вами зайнятися...
- Спасибі, Лесю, й разом з цим я попрощаюся, бо завтра вранці виїжджаю, тільки прошу вас чимскоріше вислати Лілю до Львова...
- Оттаке то воно з цими студентськими подружжями! Михайло на техніці у Львові, а Ліля на медицині в Петербурзі...
- І бачиш, мамочко, Михайло вже наперед просить, щоб Ліля чимскоріше за ним їхала! А коли б жили разом у Києві, того напевно не було б... Ну, а тепер Квіточко, я слухаю вас: яким же дорученням вас знову навантажили?
- Ми... тобто громада... теє. влаштовуємо... вибачайте...
- Ага! Ви знову влаштовуєте якийсь вечір. Літературний, чи концерт?
- Так, тобто... одне й друге... а вас... я знаю, що ви... теє, приїхали і втомлені... ну що ж... але вони... вибачайте... не розуміють...

— Зате ж я вас прекрасно розумію: хочать, щоб я знову дала якийсь реферат, чи так?

— Так, панно Лесю... і я думав... тобто я знав... що ви не відмовитеся...

— Навпани, Квітко, я мушу відмовитися, бо я таки надто втомлена та й ви добре знаєте мій страх перед публікою... Я виступати не хочу...

— Я розумію... тобто знаю... але що я їм скажу?

— А ви їм скажете ось що: я маю добру статтю про новітню драму в світі, її треба буде трохи скоротити, зате ж доточити розділ про українську драму й ось вийде доповідь...

— Ах, чудесно!... Я так і знав... тобто сподівався... що ви щось порадите... Як вам дякувати?

— Підждіть, Квітко, не поспішайте з подякою! Бо я сама читати не буду: мені могло б забракнути голосу, або кашель зірвав би читання, а це ж не годиться...

— Ото ж... а я й забув... вибачайте...

— Немає чого вибачатися, ви ж своє завдання виконали, тепер мені треба виконати моє: я прилагоджу реферат, щоб він був готовий для читання, а вони вже хай когось підшукують, щоб прочитав на вечірці за мене... І звичайно мусить зо мною зробити спробу...

— Ну, ось ви вже все й придумали... ні, вони не дурні... тобто вони знають куди звертатися... Ви ніколи не відмовляєтесь... панно Лесю... другої такої немає... тобто я... вибачайте... ви надзвичайна!...

— А це що за компліменти, Квітко? Це теж не у вашому стилі! Ну, годі. Ви підіть і скажіть їм мою згоду, щоб могли рахувати на мене, а я ще перед виїздом постараюся виготовити...

— Перед виїздом?... Тобто ви знову... панно Лесю!... і Квітчин голос якось підозріло задрожав.

— Ха-ха-ха, тепер уже знову розкис наш Квітко! Але що ж робити? Коли наш милий доктор Ясновський знову виганяє мене на зиму з України: каже їхати в Італію...

28 грудня 1901. Сан Ремо.

Люба Мамочко!

Отримала записочку в листі п. Квітки й бачу, що Ти дуже турбуєшся... А тимчасом мені гарно й добре... Стрінула я тут і «наших» Фоминішних і Нестроевих. Розігналися вони в Ніццу й кликали мене з собою, але я не схотіла й добре зробила, бо не обійшлося без комічних інцидентів... У Ніцці наші «дами» так зайнялися купуванням дешеви́зни, «сувенірів», що... забули піти на могилу Герцена... У Монте-Карльо приїхали вночі та просто з двірця розігналися подивитися на «рулетку». Але туди їх не впустили, сказали: підіть у готель, перемініть костюми, а головне змініть прибрання

354

голови («дами» були в хустках) і прийдуть уранці в 10-тій годині, (коли «панська» публіка спить). «Дами» вернулися в готель «гір-ную випивши»...

Оце ж тут уже й Різдво минуло... У церквах були вертепи з терракотовими фігурами: Мадонною, Святим Йосипом, пастирями, всі італіанізовані, а позаду просто італіанські типи хлопців і дівчат із мандолінами... Цілий вечір по вулицях їздили оркестри всілякої музики, витинали дуже веселі марші й спиналися перед більшими віллями для серенад. От-який тут Свят-вечір і коляда! Замість куті був якийсь особливий пудінг, обложений фіялками... Яке то там у Вас Різдво було? Либонь зі снігом-морозом і без квіток? А все ж воліла б я бути на Різдво в Києві!...

ОЛЬГА ПЕТРІВНА КОСАЧ-КРИВИНЮК СЕСТРА ЛЕСІ УКРАЇНКИ І ЇЇ ЧОЛОВІК
МИХАЙЛО В. КРИВИНЮК.

Дивно мені, чого це Ліля взяла на себе цю біганину з концертами та вечірками... Вона, певне, більше втомилася за такі свята, як за будні... Адже то відомо, що гіршої каторги нема як уряджування всяких спектаклів. Мені приємно, що вже не треба реферату про галицьку літературу, бо мені тут трудно розстарати матеріяли... Зате ж добре пишуться вірші й декілька поем склала. Послала «Вісникові»... Яцків тепер наймодніший з молодих белетристів у Галичині, так що Оксаночка втрапила добре, коли його перекладає... Він сам писав одному біографові (уже й біографів має!), що не заміряє триматися ніякої «школи», й творитиме все нові жанри... Пишу це для перекладачки!

Ти, Мамочко, вгадала: «Хвилина» дійсно навіяна цим моментом у Стефанскірхе у Відні, що ми його обидві пережили. Пригадуєш?

Напишу Тобі уривок:

«Знечевя гримнули вгорі органи. Могутні, владні звуки. Мені здавалося, що всі колони стерепенулися, як ліс під подих вітру... Я глянула вниз, на дівчинку, що лежала ниць перед Мадонною, наче потонуло в тіні, якби зникаючою. Обличчя дівчати заховалося серед квітів, а руки доторкалися мармурового підніжжя. Мені вбачалася в тому положенні якась безмежна розпач, розчавлююча, пристрасна журба. Напроти Мадонни, Її розп'ятий Син схилив Своє завмерле обличчя на груди... Звуки органів переходили в придушений рокіт, у переливи ридальної мелодії. Змерехтіли веселкові промені, квітки спалахнули, маленькі голівки янголів визирнули зза колон, Богомати вказувала однією рукою на меч, що проколював Її серце, а другою на повалене, до Її стіп, дівча. Осяйне лице Спасителя по-хлоп'ячому всміхнулося й дівчина підвела голівку. У ясних очах перлилися сльози. Usta щептали молитву. Вона підвела-ся на коліна й складені впритул долоні майже доторкали мармурову руку Мадонни. Щось сколихнуло гарячою хвилею в моїх грудях і мені скортіло припасти навколішки біля цього дівчати, обвити раменами підніжжя Мадонни й заспівати, або заридати, або ж умерти, серед цього маєстатичного захоплення. Усе це тривало тільки одну хвилину, мить...»

Тобі Мамочко, напевно дивно з таких моїх настроїв, бо ж звикла Ти до наших поступових поглядів? Та це в мене глибше за всілякі поступи... Цілую міцно Мамочку-голубочку і прошу знову писати.

Твоя Леся.

26 лютого 1902, Сан-Ремо.

Мій любий, чорненький Хтось!

... Коли Хтось хоче, щоб я об'єктивно висловилася про спиритизм, то я припускаю, що в спиритизмі не все шарлатанерія й самооблуда... Але гадаю, що коли тії духи й справді існують, то вони не добрі й нещирі: коли вони все знають, то чому не кажуть просто, без загадок, замилювання очей, при допомозі якихось дурних столиків, мисочок і т.ін.? Коли ж не знають нічого, то чому так просто й не признаються: не питайте люди добрі, бо ми такі самі мудрі як і ви? Коли знають і не вільно їм щиро казати, то чому не мовчать, а конетують з бідними людьми: а я щось знаю, а тобі не скажу!...

... Може Хтось буде вражений тим, що тут написано? Нехай вибачить... Щодо мене, то я вірю тільки в одного Духа... Той Дух може замінити всіх духів, що грають на столиках, бо той Дух грає просто на серцях людських і що може, те творить просто, без містифікацій і створив Він найкращі діла людської штуки через своїх обранців. А що створили спиритичні духи, крім нападів істеричних? «По ділам їх пізнаємо їх» — сказано в Євангелії...

Щодо «Української хати» то ви мене такими особливостями не здивуєте: я їх бачила в усіх кольорах. Адже, наприклад, «Вістник»

все «виробляє» форму моїх віршованих творів, хоч я виразно просила «лишити мої гріхи на моїм сумлінні», виробляє старанно, — аж до повної руйни розміру... Що поробите? Та ж нам платять, — «скажи враже як пан каже, на те він багатий!». Подумаєш: хутко 20 літ буде, як я вперше взяла перо в руки для віршів, а мене все ще «виправляють», (От і мама в «Ріднім краю» трохи «виправила»), — либонь я так і помру «молодою письменницею», що без редакторських ножиць не годна й кроку ступити. Але, правду кажучи, мені вже того трохи забагато... Не знаю, чому наприклад, у російській літературі ні один редактор не вагається виправляти якогонебудь Андрея Белого, а мене всі виправляють. Невже я гірша від Андрея Белого? Не думайте, що це в мені манія непогрішності, — ні, мої редактори zapewne мудріші від мене, тільки навіщо вони мені розмір псують?...

КЛИМЕНТ ВАСИЛЬОВИЧ КВІТНА,
ФОТО 1920 РОКІВ.

З польської статті мені найбільше сподобалося те, що «Нессандра» страшна для поляків. От не знала я, чим їх можна злякати. Ся похвала по-моєму найбільша, а то вони все хвалять нас за «тихий смуток», «резигнацію» і подібні, зовсім не страшні речі. Та пора вже їм завважити, що й ми можемо мати «сильну руку»!...

Тимчасом, за «високими матеріями» я нічого не сказала про дрібні справи світу того. Життя моє тут райськи-монотонне... живу головню сонцем, морем та ще листами... Хтось Когось дуже жалкує і любить... і розважив би краще, ніж ті духи! Духи не можуть любити, а хтось може й любити!

Хтось,

БУДИНОК В САН РЕМО, ДЕ ЖИЛА ЛЕСЯ УКРАЇНКА 1901-1903 рр.

5 березня 1902, Сан-Ремо.

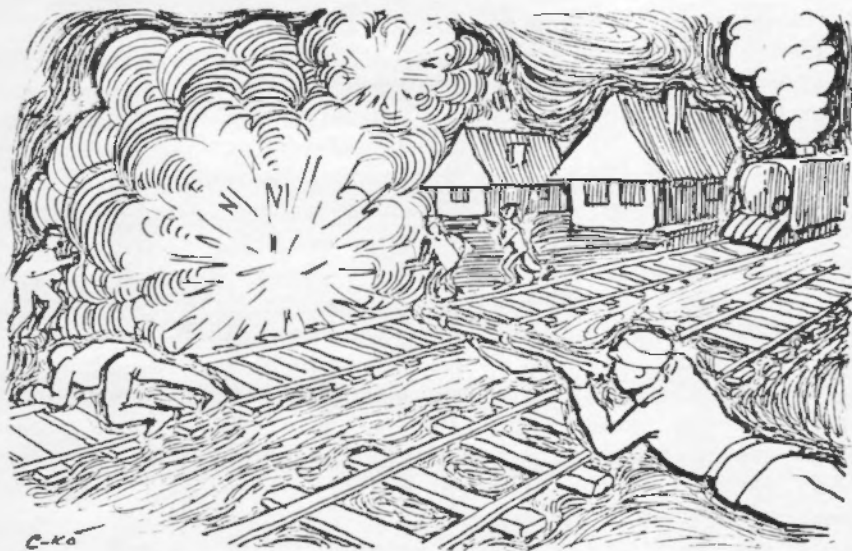
Лілеє моя лілейная!

Дуже Ти впору мені написала, бо то тепер надто прикро не мати звісток від рідних з того краю, де всі під страхом живуть... Сьогодні в газетах тривожні вістки з Москви... А італіянці — славні люди! Тільки могли б трошки більше гігієну хат признавати і менше білизни на вулицях розвішувати!... Росіян тут сила. Нераз лаються на вулиці без сорома... Бувають пресмішні сцени... Було тут «утро», яке влаштували приїжджі росіяни з Ніцци, але таке погане, що не тільки акторам, а навіть публіці було сором і ніяково дивитись одним на других... І програма якась така без початку й кінця... з Наталею дали врочисте слово перед лицем вічного моря, що більш на жадні російські «благоглупості» не підемо!...

Сьогодні я пригнічена — це ж роковини смерти Сергія, — багато спогадів... Щодо зарази, то я таки не можу згодитись... Мінськ міг мати справді лихий вплив через утому й ці враження, що я їх там мала, але все це могло й удома статися в той час, а ба-цилів же в мене знайдено при аналізі... Мені було б приємно, якби Кримський навідався до нас літом... Тут тепер зовсім блакитний рай, без білого капелюха й не показуйся, бо голову пропече. Цілую Тебе міцно й Маму, якщо вона ще в Тебе є!

Ваша Леся.

(ДАЛІ БУДЕ)

НАСТУП НА СТАНЦІЮ

(УРИВОК З КНИЖКИ «У ВИРІ БОРОТЬБИ»)

Книжка «У вирі боротьби» що саме появляється у В-ві СУМ написана учасником боротьби УПА на Лемківщині, дає опис власних переживань автора цього героїчного періоду нашої найновішої історії. В ній розповідається про мужність і стійкість вояків УПА та лемківського населення, яких ніяка сила не могла б побідити, як-щоб не диявольські методи переселення, що їх стосували окупанти, щоб підірвати базу для дій УПА. Тут подаємо короткий уривок з книжки, де описано наступ куреня УПА на станцію Вільшаниця, що була в руках польського війська в числі одного полку. Ілюстрації мистця Р.Глущака.

Вже було далеко за північ, коли рій Чумана дійшов до збіркового пункту в селі Гуті. Після виміни клички зі стійковим повстанці довідалися, що до села прибула й розташувалася у ньому боївка Служби Безпеки, а сотня перейшла до Ляхови. Чуман одержав записку, передану службовим старшиною сотні, долучитися до неї не пізніше як за чотирнадцять годин. Оскільки Ляхова знаходилася на віддалі двох годин маршу, то було досить й на марш, і на відпочинок. Рій виставив стійку, а решта друзів полягала на траві, й за кілька хвилин розпочалася хропуча серенада.

В Ляховій рій застав великий військовий рух. Тут квартирувало аж чотири сотні — Громенка, Бурлаки, Ластівки і Яра. Населення цього села було досить бідне, бо довкільні ґрунти не відзначалися добрим ґатунком. Коли додати ще кількакратний грабунок, проведений польським військом і цивільними бандами з Кузьмини, то

створювався досить нужденний образ: на кількадесять господарів у селі залишилося лише кілька голів рогатої худоби, але ані одного коня. Часто можна було зауважити, як ціла родина тягала плуга, намагаючись виорати свої маленькі загони. Правда, останнім часом ворог уже не зважувався приходити до Ляхови, однак населення мусіло дістати звідкілься допомогу, щоб урятувати себе від голодної смерті. Цією справою зайнялася господарсько-органіційна частина сітки ОУН і СБ, у висліді чого селянам була приділена досить значна кількість збіжжя, а також призначувалися приналежні до сітки коні для обробітку ріллі.

Всі сотні квартирували зараз таки за селом, у лісі, при доріжці, що вела з Ляхови до Доброї. Ця частина лісу була дуже чиста, з буковими насадженнями. Тоді коли внизу від дерева до дерева пролягав досить великий простір, то горішні частини буків були настільки розлогими, що заслоняли цілковито небо від людського ока. Під кожним деревом розташувався один рій, і всюди було гамірно, але найбільший рух спостерігався біля поблизького потоку, де близько сімдесять рйових кухонь варило обід і готувало залізні порції з чотирьох, щойно розділених, штук худоби.

«Буде війна!» — цими словами взаємно віталися повстанці, зустрічаючи друзів з інших сотень і стискаючи міцно руки.

Сотенний Бурлака надзвичайно пристійний. Має маленькі вуса, дбайливо плекану борідку й гарну уніформу на собі. До всього того — він великий педант. Його «перемишляки», як їх називали вояки інших сотень, також добре вбрані. Великий відсоток їх — це вояки української дивізії «Галичина» й учасники битви під Бровами. Вогнева сила сотні Бурлаки набагато більша від будь-якої іншої сотні. Численні рої випосажені двома кулеметами, серед них багато німецьких «МГ-42».

Після обіду курінь рушив у дорогу. Тисяча вояків ішла стрілецьким рядом, чотири кроки один від одного, скеровуючись на південь і минаючи такі села, як Тираву, Сільну та Ракову. Марш тривав усе пополудне й захопив цілу ніч. Початково він відбувався без конспірації, вбо на це не було причини: для розбиття куреня вимагалось б кількох полків, а, крім того, таку конспірацію важко було б застосувати, оскільки курінь у своєму марші розтягнувся на кілька кілометрів. Щойно на світанку, коли він звернув уліво, зарядили сильну конспірацію.

А тоді пролунав наказ:

— Стати на місцях! Тут таборуємо!

Курінь зупинився на стежці, вздовж якої німці викопали досить глибокі окопи, й на горі над селом Пашовою таборував цілий день. Тут колись мусіла відбутися велика битва, бо в шанцях валялося багато заржавленої зброї, подерті мундири, а подекуди й людські кістяки. Не можна було розпізнати, кому вони належали — «юберменшам» чи старшим братам, — але певно тому наша земля така родюча, що сила-силенна різношерстих наїзників згноїла її своїми трупами...

На горі знаходилися також понижені великі катапульти, які викидали літани в повітря без праці моторів. Тут колись польське «моцарство» вчило своїх пілотів перших кроків літання в повітрі,

використовуючи для цього суміжні долини понад Сяном.

Споживши частину «залізної порції» м'яса, повстанці розпочали дискусію над тим, де відбудеться сьогоднішня акція. Вже добре стемніло як чотові вернулися з курінного штабу з наказами и передали їх своїм воякам. Виявилось, що місцем акції буде Вільшаниця, а її ціллю — знищення залізничної станції і мосту та звільнення великого числа українців із перевізного табору, розташованого поблизу цієї станції та обведеного колючим дротом. Наших лю-

дей большевики ловили в околиці щодня й кидали за дроти, щоб пізніше всіх вивезти.

— Розвідка донесла, що ворожі сили нараховують приблизно один полк, — говорив чотовий Залізник. — Наша чота наступатиме на станцію. Наказую всім тримати добрий зв'язок і крити вогнем наступаючі рої та поодиноких друзів. Попереджую, що на станції стоїть панцерний потяг, тому треба заховувати обережність. Збірний пункт тут!

Курінь вирушив і після годинного обходу лісом та потоком оточив станцію із трьох сторін. Боївка Петі котами пірнула в темряву, простуючи у сторону мосту, на якому стояв панцерник. Його льокомотив час від часу важко віддыхав масою гарячої пари. На віддалі кількадесяти метрів від потягу, між рейками, знаходилася ворожа застава з кулеметами, але повстанців не помітила. Шестеро членів боївки поспішно підкладали під міст німецьку саперну міну.

— Що за краса! — промовив сам до себе Сова, вміщуючи її, наче збите яйце, поміж траверзами і стараючись не зробити найменшого шуму.

Машиніст льокомотиву закурив люльку й розпочав жартувати із залогою, а Петя дуже нетерпеливився. Він був певний, що через кілька хвилин і міст, і панцерний потяг злетить у повітря. Раптом десь пролунав постріл, за ним почулася серія з кулемета. Льокомотив засвистів і поспішно рушив у сторону станції, а відділи УПА за цей час добігли до залізничної колії й залягли. Тільки три пари рейок ділило повстанців від станції, звідки сипався гурганний вогонь ворога. Панцерний потяг наблизився й коли в'їжджав у станцію, повстанці відсунулися на кілька сантиметрів від колії, щоб колеса przypadково не повідрізали дашків мазепинок.

Наказу відступати не було, чота Залізняка лежала на становищах біля самого потягу, й кожний розважав над тим, що робити. Ні гранати, ані кулемети панцерникові нічого не вдіють, зате він може наробити лиха, бо гатить усіх гармат. Вояки інших чіт, які не були зв'язані з панцерником, почали кидати гранати, й тоді панцерник, що цілий час обстрілював ліс, дременував у напрямі Сяноку. Залога відчула присутність «бандеровців» не в лісі, а на самій станції.

Ситуація набагато покращала. Вояки почали переснакувати через рейки й кидати гранати, а ворог посилив свій вогонь по колії. Хтось крикнув:

— Я поранений у груди!

— Забрати його! — наказав старшина.

Голос почувся знову:

— Ні, друже командир, не треба. Це ворожа куля вкинула мені за пазуху камінчик!

— Вперед! — пролунав новий наказ, і повстанці рушили до наступу.

Градом полетіли гранати, й бій затих. Ворог панічно втік, залишивши на полі бою понад шістьдесят забитих і багато зброї та амуніції.

Примусові виселенці були звільнені...

Про наступ УПА на Вільшаницю скоро довідалися ворожі бази, невідомо лише яким шляхом — можливо, від залоги панцерного потягу, а може й радіовим зв'язком. Почався несамопитий обстріл довкілних лісів, але американські стрільна, вживані большевиками, хіба тільки настрашили бідолашних зайців. Ані одне з них не впа-ло на шлях відходу упівського куреня.

Над ранком він зупинився в лісі, біля тих самих шансів, де стаціонував учора. тобто, на віддалі кількох кілометрів від Вільшани-ці. Але командування цим не турбувалося.

До Чумака підійшов Петя. Він мав дуже невдоволений вираз обличчя, але Чумак дивився на нього з великою пошаною, бо Пе-тя був зразковим революціонером і сьогодні ще раз доказав свої партизанські знання.

— До сто чортів із цими німецькими мінами! Ми ж так дбай-ливо їх заклали, а вони, кляті, не вибухли! Цікаво, яка причина? Може, драти й запальники не були в порядку?

Чумак відповів на питання питанням:

— Петю, скільки наших? — запитав, маючи на увазі понесені куренем утрати.

— Ані одного! Є тільки чотири поранені з вашої сотні і два із сотні Бурлаки. Просто не хочеться вірити. Такий бравурний наступ, шанці, станція, панцерний потяг, і раптом...

До них підійшов бунчужний Бурлаки Біс, колишній студент, від-так підстаршина дивізії «Галичина» й учасник боїв під Бородами. Побачивши його, Петя змінив тему розмови.

— Ну й чи не придався б вам такий курінь Коники під Бородами? — запитав жартома. — Напевно був би легше вивів усіх із халепи. Це насправду якесь чудо. Такий лютий бій, і тільки шість поранених. Якби звичайне військо наступало, то тут були б гори трупів...

— Видко, братня добре знає свій фах, — признав Біс.

— Так воно, так, але це лише тому, що наша сотня наступала і здобула станцію, — продовжував жартувати Чумак.

Подібного роду розмови й дискусії велися в цілому курені, а після кожного успішного бою бойовий дух його зростав.

Зі сторони Вільхивець долітали звуки артилерійської канонади, але сонце вже таки добре гріло і змушувало повстанців перери-вати дискусії про успіхи минулої ночі. Змучені, вони солодко за-сипляли один за другим.

Невдовзі після банції на Вільшаницю сотні розійшлися на кіль-ка днів по своїх теренах. Та вже 4-го жовтня 1945 року полков-ник Коник знову зібрав курінь до свіжої акції, тим разом в око-лицях Дилигови, Павлономи, Бартківки й Лончки.

Після цілкового вимордування українського населення в Павлоко-мі, село замешкали польські колоністи з Галичини й Волині, які мали справжню бандитську відвагу. Коли навіть великі регулярні з'єднання польської армії боялися відвідувати цю поколицію, то ко-лоністи організували невеликі групи й нападали на українські села, займаючись убивствами та грабунками. Численні українці, які були вивезені на роботи до Німеччини й тепер поверталися додому, потрапляли в руки польських бандитів, котрі їх нещадно винищу-вали. Опісля до цих сіл приходили польські військові частини й улаштовували в них свої випадові бази.

НАУКА
КУ
ЛЬ
ТУРА
МИС
ТЕЦТВО

КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(ПОЧАТОК гл. «А» ч. 102)

Орудний відмінок часу

Ми вже бачили вище, як широко використовується в українській мові родовий відмінок, щоб означити час, але для цього часто вживається й орудний відмінок: «Вивірів ти моє серце вдень і нічною добою» (П. Куліш); «Щасливою годиною козак уродився» (Б. Грінченко); «Коли ж тебе, матінко, дождати в гості — чи глибокими снігами, чи зеленими лугами, чи вишневими садами?» (І. Нечуй-Левицький); «Уже ж я думала-гадала про тебе днями й ночами» (з живих уст).

Родовий чи орудний відмінки на означення часу — це майже паралельні форми, хоч деяку значеннєву різницю між ними можна помітити. Якщо порівняти речення «Одної ночі приснився мені сон» з останнім реченням «Уже ж я думала-гадала про тебе днями й ночами», то відчуємо, що в першому реченні говориться конкретніше про якийсь час (однієї ночі), ніж у другому, де йдеться взагалі про невизначений час (днями й ночами).

У діловій і науковій мові орудний відмінок часу мало дається до використання, зате в мові художнього твору, в публіцистиці й щоденному мовленні треба вживати, залежно від нюансових потреб, обидві відмінкові форми.

Слід не забувати й про такі вислови з орудним відмінком часу, як: останнім часом, замість в останній час, цими днями, замість на цих днях, іншим часом, замість у інший час).

Правильно сказати вівторками, п'ятницями, у вівторок, у п'ятницю або щовівторка, щоп'ятниці, а не по вівторках, по п'ятницях. Наприклад: «Консультації відбуваються вівторками й п'ятницями (у вівторок і п'ятницю, щовівторка й щоп'ятниці).

Родовий відмінок множини

«Багато статтів написано на цю тему, багато прочитано доповідей»; «Йому бракує ще знаннів»; «Тут продається література з різних галузів техніки». У всіх цих реченнях іменники жіночого роду стаття, доповідь, галузь та іменник середнього роду знання стоять у родовому відмінку множини з закінченням -ів, властивим іменникам чоловічого роду: ліс — лісів, робітник — робітників тощо. Така плу-

танина з закінченням родового множини відбувається під впливом деяких говірок, але літературна мова додержується сталих граматичних закінчень, через те слід виправляти на статей, доповідей галузей і знань. Іменник знання краще ставити завжди в однині: «йому бракує ще знання».

Тимчасом іменник солдат у родовому відмінку множини дехто лишає в формі, що збігається з називним відмінком однини: «У клуфі було багато солдат місцевої частини», — хоч краще сказати багато солдатів, як у фразі: «Картини героїчних битв Вітчизняної війни оживають у кипучій праці солдатів трудового фронту» («Літературна газета»).

Іменник слов'янин відмінюється так само, як і селянин, тому в родовому відмінку множини буде слов'ян, а не слов'янів, як написано в одному сучасному вірші: «Київська Русь гуртувала слов'янів».

Місцевий відмінок множини

Під впливом російської мови помилково ставлять у місцевому відмінку множини іменників закінчення -ам, -ям, а не -ах, -ях: «рачує по пальцям», «читає по складам», «мандрує по горах і долинам». Українська граматики категорично змагає в цих і аналогічних випадках ставити закінчення -ах, -ях: по пальцях, по складах, по горах і долинах.

Закінчення -ам буває тільки в давальному відмінку множини: «Дам лиха занаблукам, дам лиха й передам» (пісня).

Чоловічий чи жіночий рід?

«Спогад про неї стискає біллю»; «Я не хочу знов чіпати біллю сповнені серця» — читаємо інколи в сучасній поезії й прозі, де автори забули, що іменник біль в українській мові чоловічого, а не жіночого роду, як у російській мові (пор. душевная, зубная боль). Ця дивна помилка трапляється й у публіцистичних виступах, дарма що наша класика й народна мова знали слово біль тільки як іменника чоловічого роду: «Вона чула страшенний біль, страшну втому в цілім тілі». (І.Франко); «Чужий біль нікому не болять» (прислів'я).

Інша річ, коли іменник біль означає білі нитки і є відповідником російському бель. Тоді він буде жіночого роду: «Під вербою над водою Катерина біль білила, із своєю біллю говорила» (Словник Б.Грінченка); «Невинна біль змінилась у гордий пурпур на тій калині, що тебе квітчала» (Л.Українка).

Окремі іменники в літературній мові належать до одного роду, а в розмовній, діалектній — до другого: санаторій і санаторія, клавіш і клавіша. Іменник фальш у чоловічому роді чергується з формою жіночого роду: «Фальш у її голосі різав Ярині слух» (О.Десняк); «А чи нема тут якого фальшу?» (з живих уст). «Арсенова душа не виносила брехні й фальші» (Л.Дмитерко). Хоч категорія чоловічого роду для іменника фальш старіша за категорію жіно-

чого, проте ця друга витискає з сучасної української мови першу.

Якому родові давати перевагу в цих іменниках, залежить від характеру тексту: ділова мова пряма мова в художньому творі чи стилізація під народну говірку.

Башта і вежа

Часом постає питання — яке з цих двох слів, що обидва відповідають російському іменнику башня, краще застосувати в тому чи тому контексті — башта чи вежа?

Ці слова бачимо і в українській класичній літературі, і в сучасних радянських письменників, і в фольклорі: «Змурував високу башту» (Б. Грінченко); «Ой позволь, батьку отамане, нам на башти стати — не одному генералу з пліч голівку зняти» (історична дума); «Напітан стояв, висунувшись по груди з башти і поглядав за шляхом, за рухом, за повітрям» (Л.Первомайський) і «Верх Бескида калинова там же стоїть вежа нова» (народна пісня зі збірки Я.Головацького).

З цих прикладів читачеві ще важко зорієнтуватися, де саме слід ставити перше чи друге слово. Але, якщо глибше проаналізувати всі ті випадки, де трапляються ці слова, то можна зробити такий висновок: слово башта треба ставити там, де мовиться про військові споруди давноминутих або минутих часів загальної і української історії, як це бачимо в наведеній вище історичній думі та в «Енеїді» Котляревського: «Для ночі вдвоє калавури по всіх поставили баштах. піхтарні вішали на шнури, ходили рунди по валах». Слушним це слово буде й у сучасній військовій техніці (наприклад башта в танку), як це видно з цитати, узятій з твору Л. Первомайського.

Так само в технічних конструкціях слід користуватися словом вежа наприклад, телевізійна вежа.

Було ще слово гуляй-городина, що означало високу рухому дерев'яну споруду на зразок башти, яку підключували колись під час бомбардування до ворожих мурів. Це слово втратило нині своє практичне значення й може придатися хіба що тільки в якомусь історичному творі.

Білизна, білість, білина, білота

Іменник білизна означає українською мовою спідню одягу: «Шие ньенька рукавиці сину, а сестра білизну для братів» (М.Терещенко). Цей іменник є ще в іхтіології, де позначає породу риби, яка по-російськи називається жерех або шереспер. Проте в нашій сучасній літературі трапляються випадки, коли цьому іменнику з наголосом на останньому складі надають значення російського слова белизна: «Мене зачарувала білизна снігів».

Чи є потреба поширювати значення іменника білизна, коли на російське слово белизна маємо і в художній літературі слово білина («Дід похилився так, що волосся спливало з кінською

гровою в одну білину» (М.Яцьків), і в наших словниках є слово білість). (Російсько-український словник за редакцією А. Кримсько-го?) Певно, що нема, бо дальший розвиток нашої мови потребує вточнення, а не довільного поширення семантики.

Болільник чи вболівальник?

«Болільники довго не могли заспокоїтись після поразки «Динамо», — читаємо в одному періодичному виданні, а в другому: «Обличчя вболівальників красномовно свідчать про напругу й драматизм подій, що розгортались на льодовому полі в дні світового чемпіонату». То як же треба назвати людину, що надмірно захоплюється на футбольних матчах та інших спортивних змаганнях — болільник чи вболівальник?

Дієслово боліти, від якого творять іменник болільник, означає українською мовою відчуття болю або жалю чи скорботи: «Так болить спина, трудно розігнутися» (М. Коцюбинський); «Мене ж болить її відвічне страждання» (І. Франко). Коли ж мають на увазі не самий біль, а перебіг хвороби, тоді вживають дієслова хворіти: «Усе літо я хворіла» (П. Мирний). Є ще в нашій мові слово уболівати, що означає — співчувати комусь, журитися за когось, брати чийсь горе близько до серця: «Серце чогось щемить і щемить, наперед уболіваючи за чужими дітьми, як за своїм сином» (М. Стельмах). Від цього дієслова й утворено іменник уболівальник, яким позначають ту людину, що вболіває за невдачу або успіх окремого гравця чи цілої спортивної команди. Наші академічні словники — Російсько-український та Українсько-російський дають тільки слово уболівальник, якого, очевидно, й слід додержуватися, поки українські спортсмени й глядачі не вигадали нового слова для тих нестямців, що не можуть спокійно всидіти на змаганнях.

Будівельник, будівник, будівничий

Часто плутають іменники будівельник і будівник, ставлячи їх не там, де треба. Будівельник — це робітник, що працює на спорудженні якогось будинку або споруди; від цього походить назва професійної спілки — будівельників. Будівник — далеко ширше поняття, що означає не стільки належність людини до колективу працівників, які споруджують якусь будову, скільки її творчу активність у якомусь процесі. Іменник будівничий охоплює поняття будівельника й будівника і, крім того, є відповідником російського слова зодчий: «Знову гора обізвалась, загула: з губернії приїхав будівничий» (П. Мирний).

ЯКІВ ГНІЗДОВСЬКИЙ МАИСТЕР ОФОРМЛЕННЯ КНИЖКИ

Перші книжки (рукописні) були видавані дуже дбайливо з численними ілюстраціями або кольоровими мініатурами. Як не кожна сторінка, то окремий розділ починався з букви виконаної по мистецьки, оточеної рослинним чи звіриним орнаментом (ініціал). Титульні сторінки все були надзвичайно гарно уложені з присвятою королям, князям, митрополитам чи іншим високим достойникам. Письмо було старанне і рівне, часто в двох кольорах. Книжки писали на пергамені, а з винаходом паперу, на дуже міцному папері. Такі книжки можна побачити в музеях і треба подивляти їхню якість, за сотки років вони не змінилися, ані кольори не зблідли. Натомість сучасні дешеві книжки, друковані на деревляному папері, за кілька десятків років розсипаються в порошок.

З винаходом друку книжка не втратила мистецької вартості. Видавці зверталися до найкращих граверів, щоб вони ілюстрували й прикрашували книжки дереворитами, або мідеритами. Розуміється, що така книжка, багато ілюстрована, друкована на першорядному папері, коштувала дорого й не кожний міг її набути. З часом, коли освіта поширилася на все громадянство й книжки почали виходити великим накладом, виринула потреба дешевої книжки. Щоб зменшити кошти видання книжки, видавці вже не запрошували мистців до співпраці, не поміщували ілюстрацій, а друкували на дешевому папері. І так, через масову продукцію рівень мистецтва книжки підупав. Однак все були окремі видавництва, а тепер їх є щораз більше, які видавали цінні бібліофільські видання спеціальним шрифтом, на добірному папері, ілюстровані відомими мистцями. Тому, що наклад таких книжок не є високий, то трапляються в них часом і оригінальні мистецькі твори. Сьогодні кожне серйозне видавництво старається видавати книжки культурно, дбає про мистецьку обкладинку, гарний шрифт, естетичне розміщення друку й ілюстрацій. Культуру автора і видавництва можна пізнати по мистецькому оформленні книжки.

АРКА

ЛІТЕРАТУРА
МИСТЕЦТВО
КРИТИКА

ВИДАВНИЦТВО «УКРАЇНСЬКА ТРИБУНА»

МЮНХЕН 1948

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ
УКРАЇНОЗНАВСТВА

Українська книжка має давню історію. В Київській Русі книжки були писані дуже старанно з багатьма прикрасами й ілюстраціями, гарним, стилевим кириличним письмом. Про це свідчать збережені найстарші наші книжки — як Остромирове Євангеліє (1056 р.) чи Збірник Святослава (1073 р.). З поширенням друкарства в Україні з XVII-XVIII українська книжка, особливих київські, львівські та чернігівські видання, відзначалася високою мистецькою вартістю, а імена деяких граверів, які прикрашували ці книжки, є відомі по сьогоднішній день. Наші книжки тоді розходилися по всіх країнах Східної Європи й Балкану. Найкращі київські видання рівнялися з книжками Західної Європи.

Втрата власної державности й ворожа політика окупанта довели українські видавництва до руїни, включно до заборони друкувати книжки українською мовою. Щойно на початку ХХ ст. наступає відродження української книжки. Над піднесенням рівня мистецького оформлення книжки працювали у нас — Юрій Нарбут, Василь Кричевський, Олена Кульчицька, Анатоль Петрицький, Роберт Лісовський, Охрим Судомора, Павло Ковжун, Микола Бутович, Петро Холодний (молодший), Едвард Козак, Віктор Цимбал, Борис Крюків та інші мистці.

На еміграції, після II світової війни, над оформленням української книжки найбільше працював Яків Гніздовський, який досі запроектував понад сотню самих обкладинок, а для багатьох книжок чи журналів він рисував ініціали, заставки, кінцівки та ілюстрації. Книжкову графіку Гніздовський почав на еміграції від журналу «Арка» в 1947 році, в якому він був мистецьким редактором. Для «Арки» він зробив дві різні обкладинки, одну в 1947 році, другу в 1948, коло 20 малих ініціалів, десяток дрібних кінцівок і кілька ілюстрацій. Своїм змістом і зовнішнім оформленням «Арка» була найкращим українським журналом у повоєнних ронах і свою добру славу вона в якійсь мірі завдячувала мистецькому редакторові. З 1948 походить кольорова обкладинка до збірки новель Белея «Пан» з декоративними, заокругленими лініями і з буквами подібними як в «Арці». Цікава була обкладинка для літературно-мистецького журналу «Хобс» (1948). Тут мистець дав композицію зі стилізованим деревом і птахами, сюжет, який зустрічається у старих вишивках східних областей України. В цьому ж році Гніздовський зробив кілька об-

під сонцем
ПОДІЛЛЯ*

Григор Лужницький

УКРАЇНЬСЬКА ЦЕРКВА
МІЖ СХОДОМ
І ЗАХОДОМ

примітка

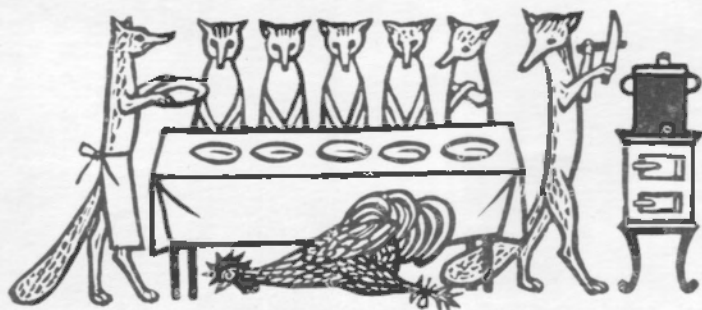
кладинок, до яких за тему він брав різні символи – для Енциклопедії Українознавства – символи різних галузей знання, для книжки В.Приходька «Під сонцем Поділля» – ритмічно уложені сонця і снопи пшениці, все у ясных і теплих кольорах. Для книжки В.Домонтовича «Доктор Серафікус» – дерево прикрашене короною вниз, що своєю нелогічністю відразу характеризувало головного героя повісті. Юрій Шерех назвав цю обкладинку найбільш влучною рецензією на твір Домонтовича. До мюнхенського періоду належить теж обкладинка до «Історії України» І.Холмського, видана НТШ, оздобою обкладинки є емблема НТШ, яку запроєктував Гніздовський.

Переїхавши в 1949 році на постійний побут до Америки, Гніздовський у перших роках менше працював над обкладинкою. Першою більшою працею було оформлення пам'яткового ювілейного видання «Слово о полку Ігореві» (1950 р.), до якого він зробив обкладинку, дві титульні сторінки, 15 заставок, 6 кінцівок і одну мапу. Всі заставки є в дусі старинних малюнків і мініатур з княжої доби. Шкода лише, що наші американські друкарні є вбогі на вибір шрифту, бо коли б був у цій книжці краший шрифт, то це було б напевно найкраще наше еміграційне видання за останніх 20 років. Для героїчного епосу мистець створив суворі і сильно стилізовані ілюстрації, які разом з текстом творять одну органічну цілість. Другою пам'ятковою книжкою, яку оформив Гніздовський, був збірник «Львів» (1954) – монументальна обкладинка, дуже гарні в червоному кольорі титульні сторінки, заставки, кінцівки. Тут заставки є стилізовані в дусі дереворитів львівських видань з XVII ст.

Цінною і оригінальною прикрасою цього видання є портрети-карікатури львівських діячів культури, які нарисував Едвард Козак і розмістив їх на внутрішніх сторінках обкладинок.

У книжці Г.Лужницького «Українська Церква між Сходом і Заходом» орнамент обкладинки складається з виноградних китиць і цілість композиції трохи нагадує антимінс. В цей орнамент є гармонійно вплетені силуетки трьох соборів – св.Юра у Львові, св. Софії в Києві і св. Петра в Римі. Червоний напис з чорним обрамленням нагадує кольори титульних сторінок наших старих євангелій.

Гніздовський запроєктував титульні сторінки чи заголовки для українських газет і журналів: «Час» (1948), «Українська Літературна Газета» (1955-1960), «На слідах» (музейний журнал в Америці виходив з роках 1955-1958, «Америка» Філадельфія), «Сучасність» (1960), «Слово» – збірник українських письменників у екзилі, числа 1-4, «Історія Русів» (1956) – гетьман Хмельницький стоїть у таборі, а під його ногами булави й шаблі, воєнні трофеї – і для повісті Ю.Липи «Козаки в Московії» (1957).

МИКОЛА ЧУБАТИЙ

КНЯЖА

РУСЬ-УКРАЇНА

ТА ВИНИКНЕННЯ ТРЬОХ
СХІДНОСЛОВ'ЯНСЬКИХ НАЦІЙ

ПЕРЕМИШЛЬ
ЗАХІДНИЙ
БАСТІОН
УКРАЇНИ

Гніздовський оформив цілий ряд збірок поезій — М.Калитовської «Рими і не рими», Е.Андієвської «Первні», «Базар», «Пісні без тексту», В.Симоненка «Берег чекань», збірку «60 поетів 60-тих років», «Зібрані твори» Б.Антонича, Вадима Лесича «Нам'яні луни», «Ліричний зошит», П.Калини «Легенди і сни» та інші. Особливо влучно: є обкладинка для Антонича — буйне, здорове, молоде дерево (дереворит) майже на цілу площу обкладинки, добре підходить як символ для поета, котрий називав себе братом дерев і птахів. В останніх десяти роках Гніздовський переходить від рисунку-композиції до чисто шрифтових обкладинок, де виступають лише самі букви, гармонійно розложені на цілу сторінку, без жадних ілюстрацій ні орнаментів — М.Зеров «Нове українське письменство» (1960), І.Кошелівець «Панорама найновішої літератури в УРСР» (1963) і «Сучасна література в УРСР» (1964), І.Дзюба «Інтернаціоналізм чи русифікація», Д.Дідро «Жак фаталіст і його пан» (переклад І.Кошелівця, 1970) та три монографії — Мирослав Радиш (1966), Гніздовський (1967) і Никифор (1971). Мистець заповнює буквами цілу сторінку гармонійно й декоративно, а при цьому дуже ощадно, нема нічого забагато, все є в міру. Його букви є дбайливо опрацьовані, кожний раз вони є трохи інші раз нагадують найдавніше кириличне письмо, в іншому творі подобають на козацький скоропис, то знову бувають модерні — одні скромні й суворі немов зі сталевих дротів, інші багатші, делікатно прикрашені легкою стилізацією. Букви на обкладинці своїм стилем відповідають стилеві добі, про яку йде мова в книжці, хоча нема ніяких ілюстрацій на обкладинці — то вже сам характер письма вказує читачеві про який час оповідає твір.

Гніздовський вміє елементарним рисунком-композицією схопити ідею книжки. Для твору М.Чубатого «Княжа Русь — Україна та виникнення трьох східнослов'янських націй» він нарисовував собор св. Софії як символ Київської Держави і три рівні дерева — як три окремі народи, що входили в склад держави. Якраз образ цих трьох дерев висловлюють ідею твору історика. (Згідно з офіційною радянською наукою треба було б нарисувати один «праслов'янський» стовбур, з трьома галузями, одною великою і двома меншими, молодшими...).

Для збірника «Перемишль — західний бастион України» мистець

нарисував лицаря на сторожі міських оборонних мурів цього одного із найстарших українських міст. Гніздовському теж належить проєкт обкладинки англomовної Енциклопедії Українознавства (у двох томах) виданої в Торонті. Це було одно з тяжчих завдань для мистця.

Представити Україну одним рисунком чи збірною композицією не є легко, зрештою, складна композиція могла б переобтяжити обкладинку, яка все повинна бути простою і виразною. Гніздовський взяв за тло обкладинки, стилізований взір простої подільської верети, в якій чергуються поодинокі лінії з подвійними, а в центрі помістив виразний напис клясичним шрифтом. Обкладинка вийшла модерно, чітко, а при цьому є щось у ній українського.

Треба теж згадати оформлення Гніздовським кількох американських видань. Для «Поєми Джона Кіца» (по англійськи) наш мистець виконав обкладинку і 8 ілюстрацій-дереворитів, також виконав у дереворізі обкладинку й сім дереворізів для «Poems of Samuel Taylor Coleridge, 1967.» до «Українських народних казок» (по англ.) (1964) виготовив обкладинку й 24 ілюстрації. Ілюстрації ці є подумані виключно для дітей, є в них трохи гумору, український народний колорит, а все нарисовано дуже просто й виразно. Цю книжку американські виховні власті поручають для шкільної лектури і вона належить до найкращих видань в цьому жанрі.

Гніздовський — це мистець, який іде з духом часу, всі його твори мають печать сучасності. Ядерність вислову, гостре відчуття міри, економний та без без деталей рисунок, власний стиль і висока вимогливість до себе самого — характеризують книжкову графіку Гніздовського.

В.Попович

мгр. В.ЛЕНИК

ТАЄМНІ ГУРТКИ МОЛОДІ НА НАДДНІПРЯНЩИНІ

(Продовження)

У Духовній Семінарії у Києві існувала українська таємна громада після 1898 р., як про це розкаже В.Біднов: Громада складалася з кількох десятків учнів, мала досить велику бібліотеку. Сильний вплив мали на неї Ол. Кониський., О.Лотоцький., С.Єфремов. Члени Громади часто влаштовували збори, слухали рефератів та інформаційних звідомлень. Збори відбувалися літом десь на острові поза містом, а в зимі в якомусь законспірованому помешканню. Під впливом О.Кониського розпочала група молоді, що стояла близько тієї Громади, окрему видавничу діяльність (коло 1895 р.). Для цього створили вони видавництво «Вік», яке й втрималося під керівництвом С.Єфремова аж до початку першої Світової Війни. Сама Громада проіснувала у первинному виді майже 25 років.

Віктор Гошкевич, нар. 21-го березня 1860 р., себто рік перед смертю Тараса Шевченка, розкаже, що коли був у Києві студентом (він закінчив духовну семінарію та математичний факультет університету), вступив до таємного гуртка і слухав там лекції основоположника української історичної та археологічної науки Володимира Антоновича. У тому гуртку був членом також Михайло Грушевський, один з кращих учнів Антоновича, пізніше президент української держави.

Можна з певністю припускати, що ця Громада не була єдиною організацією української молоді Києва. Проф. Петро Курінний розкаже, що він належав до таємного гуртка ім. Бориса Грінченка. Члени того Гуртка видали були свій альбом, в його посіданню була одна знімка зроблена під портретом Шевченка. Михайло Павлик згадає у своїй книжці «Михайло Драгоманів як політик» (Львів 1911 р. ст. 10), що в Києві діяв Гурток Українських Дівчат. Ним провадила Олена Доброграївна. У 1885 році у рядах членів цього гуртка висунуто і дискутовано ідею самостійності України. На жаль зі смертю О.Доброграївної Гурток перестав діяти.

Досить обширний опис про діяльність Громади Середньошкільників в Києві дали Микола Галаган та О.Моргун:

Членами тієї Громади були учні середніх шкіл (хлоп'ячих гімназій, колегії П.Галагана, деяких дівочих гімназій, «реального училища», Київської духовної семінарії тощо). Громада ділилася на окремі гуртки, що охоплювали територіально ближчі школи. Галаган пише, що його втягнув до Громади В. Шарко (Шарнов?) Він побачив, випадково Галагана як цей читав українську книжку, дало Шарнові нагоду познайомитися з Галаганом. Гурток, до якого Галаган належав, складався з учнів першої, другої і четвертої гімназій та Колегії. Другий гурток, який Галаганові був відомий, знаходився на Печерському, з осередком у п'ятій гімназії. Окремий ще гурток діяв на Подолі. Постійне ядро Громади складали лише декілька вибраних членів.

У 1900-1902 рр. були це, за даними Галагана, такі особи: Вадим та Борис Шаркові, М.Болотов, М.Навроцький, Борис Матюшенко, А.Колесницький, Віктор Чеховський, В.Липинський, Петро Мазюкевич, Настя Грінченківна, М.Косач, С.Драгоманів, Л.Юркевич.

Життя і діяльність Громади проходили переважно у Гуртках. В них відбувалися сходи. Ширших зборів було неможливо відбувати. Члени читали гуртом і одинцем нелегальні видання, слухали рефератів, дискутували, влаштовували товариські вечірки.

Громада мала свою власну нелегальну бібліотеку. Книжки ви позичали також зі студентських організацій. На сходинах бували учасниками також й студенти. Вони читали реферати та брали участь у дискусіях. Гуртки вдержували контакти між собою через окремих зв'язкових. На чолі Громади стояла Рада (Комітет), яка вдержувала зносини зі Студентською Громадою, а через неї з нелегальною політичною організацією РУП (Революційна Українська Партія). Спочатку Громада мала характер національної культурно-освітньої організації, пізніше поширився в ній вплив РУП, що спричинило відхід частини членів, які не хотіли переходити від «культурництва» до «політики».

Як вже згадувано члени збиралися на сходи також в приватних домах. Про одні такі сходи у Панства Косачів розказує Галаган: Вступне слово сказала О.П. Косач (Олена Пчілка — мати Лесі Українки). Потім один бандурист співав думи, а К.В.Квітка давав пояснення, інтерпретації та оцінку співаних дум, ставлячи їх в історичну перспективу. Ті пояснення були досить політичними і видвигали думку про «український сепаратизм».

У пізнішій діяльності гуртків реферати та бесіди ставали частіше політичними та порушували соціальні проблеми. Громада одержувала від РУП видання, прокламації тощо. Члени виконували іноді дрібні доручення партії: переписували гектографським чорнилом прокламації, переховували партійні видання та підшукували квартири для різних потреб.

Ще глибшу характеристику дає для Київської Громади Моргун:

Молода Українська Громада була зв'язана, не формально, а фактично через безпосередні стосунки і знайомства зі Старою Громадою і сприймали від старих українських діячів знання та пошану до минулого України, до рідного народу, рідного слова. Старші діячі — В.Антонович, М.Лисенко, В.Науменко, О.Пчілка, М.

Старицький, О.Кониський, М.Василенко, В.Беренштам, А.Юркевич, М.Ковалевський, І.Луцицький, Н.Молчановський, П.Житецький, Є.Тимченко, М.Грушевський були тоді для молодих членів таємної організації дії добрим прикладом.

У Києві багато студентів, професорів університету, учителів гімназій мешкали в околиці між вулицями Безанівською (за большевиків «Комінтерна»), Великою Васильківською (Червоноармійська), Караївською (Толстого), Назарівською та Жаданівською (Жиланською). Цей квартал називали «латинським». У ньому велася після заходу сонця оживлена національна і соціально-політична акція молодих мешканців кварталу.

Українська молодь, що прибувала до вищих шкіл Києва, приносила зі собою з країни національні почуття і радо вступала до Молодої Української Громади, де сподівалася ідеологічно і науково озброїтися у своїх національних прагненнях і почуттях. Особовий склад Громади не був сталий. Була природня, для такої організації плинність: частина вибувала, інші прибували. З числа сталих членів автор пригадає такі прізвища: І.Стешенко, М.Міхновський, Є.Черняхівський, В.Шемет, С.Шелухин, Д.Антонович (Муха), І.Капун, М.Кривенюк, Лун'янів, К.Василенко, О.Комар, Кановський, І.Чернаський, М.Тучапський, Петренко, О.Моргун, Шкамарда, М.Ковалевський, Ляриса Косач і Носар-Хрустальов.

У той час у студентських організаціях та земляцтвах прийнялася традиція приділяти головну увагу самоосвіті, виробленню світогляду. Користувались потрібні для засвоєння свідомого, досить обґрунтованого світогляду. В програмах самоосвіти пропонувалось вивчення творів Ж.Руссо, Бокля, Дрепера, Мілля, О.Конта, Г.Спенсера, Прудона, К.Маркса, Ляссаля, Чернишевського, Д.Писарева, Лаврова-Мартова, М.Михайловського, Кавтського, Флеровського, Плеханова, М.Драгоманова, Ренана, Дарвіна, Бюкнера, Мошота, Герцена, В.Воронцова, А.Бєбеля іт.п. Із красного письменства вважалось обов'язковим знати твори Д.Свіфта, Беранже, В.Гюго, Е.Золя, Байрона, Шпільгагена, Шевченка, Щедрина (Салтикова), Чернишевського, Некрасова, А.Франса, Войнич, Гавтмана і Гайне. Коментатори були здебільшого пропагандистами ліво-радикального напрямку, хоч в молоді були два політичні напрямки: народництво і марксизм. Народництво правило за ідеологічну основу партії соціалістів-революціонерів, а марксизм – партії соціал-демократів. Спільним для обох напрямків було засвоєння раціоналістичних і матеріалістичних поглядів, атеїзму і соціалізму. Помітних відхилень від пануючих рецептів не спостерігалось, а ті були однобічні, тенденційні.

Молода Громада зберігала до того часу суто національний характер. Незалежно від загального світогляду і соціально-політичних переконань та симпатій, до Громади вступали особи, які вважали себе за українців і ставили понад усе любов до України, до свого народу. Громада часто збиралася в кімнаті автора (О.Моргун). Він прикрасив її великими портретами гетьманів І.Скоโรปадського, Богдана Хмельницького, Петра Дорошенка, Данила Апостола та Тараса Шевченка. Господар частував учасників сходинок звичайно чаєм і легенькою перекускою. На зборах обговорювались чергові питання з життя

МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ ОСНОВОПОЛОЖНИК І ПЕРШИЙ ІДЕОЛОГ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ ЗАМОРДОВАНИЙ ЧЕКІСТАМИ В КИЄВІ 3-ГО ТРАВНЯ 1924 РОКУ.

громади і студентства: виступали доповідачі з рефератами на різні теми провадились дискусії з приводу тих рефератів, велись бесіди щодо поточних громадських і політичних подій, новин літератури і мистецтва тощо. Щодалі то гостріше виявлялось розходження у поглядах і настроях членів Громади. Явно переважало захоплення соціально-політичними питаннями, панували радикально-демократичні настрої з деякою домішкою нігілізму.

Нігілізм молоді в українській Громаді не поширювався на етику і мораль; у цьому відношенні панувала дійсна незаплямованість звичаїв, справжня шляхетність, властива нашому народові. Розпусті, розбешенності, пияцтву — не було місця в тому товаристві.

Загострення суперечок в громаді щодо соціально-політичних поглядів і настроїв привело до ревізії ідеологічних основ громади. Радикальна група, лідером якої був Стешенко, почала наступ на аполітичність громади і байдужість її в соціальних питаннях, домагаючись, щоб громада в цьому відношенні набула певного обличчя. На захист попереднього загально національного напрямку став М. Міхновський, поруч з ним Шемет, а пізніше Д. Антонович.

Велику участь у справах молодії громади брала Ляриса Косач (Леся Українка) і Микола Ковалевський. Від них особливо від Ковалевського, поширювався вплив Драгоманівських ідей. Обидвох ми уважали за почесних членів Громади. Леся Українка, віком майже дорівнювала іншим членам Громади; Ковалевський був старший, але вдачою і темпераментом не відставав від молодих.

МІЖНАРОДНИКИ

У спільному визвольному

фронті народів

ДЕЛЕГАТИ СУМ З АВСТРАЛІЇ НА СВІТОВОМУ АНТИКОМУНІСТИЧНОМУ КОНГРЕСІ В МАНІЛІ (ФІЛІПІНИ). ЛИПЕНЬ 1971 Р.

П'ята Конференція ВАКЛ-у (Світової Анти-комуністичної Ліги) відбулася у днях 21-25 червня в Манілі (Філіппіни) разом із 17-ою конференцією АПАКЛ-у (Азійських Народів Анти-комуністичної Ліги) і третьою конференцією ВЮАКЛю (Світової Анти-комуністичної Ліги Молоді). Провідним гаслом цієї конференції визначено клич: «Бережи мир – дій тепер».

Більш ніж 200 представників із 48 країн, включно з представниками поневолених народів, засідали на нарадах, шукаючи найефективніших засобів для збереження миру в світі і дії проти розгнужданого свавілля московської політики в ім'я «миру і дружби народів». Делегація АБН складалася з представників Болгарії, Латвії, Білоруси, України. В склад української делегації окрім дост. Я. Стецька і п-ї мгр. С. Стецько входили сумівці Ткачук і Р. Захар'ян.

Боротьба України й інших поневолених народів знайшла шлях до совісти представників 48 народів. П'ята конференція ВАКЛ-у широко підтримала боротьбу поневолених народів і їхні стремління до самовизначення і державної незалежності.

ГОЛОВА АБН п.Я.СТЕЦЬКО З МОЛОДИМИ ДЕЛЕГАТАМИ СВІТОВОГО АНТИКОМУНІСТИЧНОГО КОНГРЕСУ

ВЮАКЛ (Світова Антикомуністична Ліга Молоді) підняла на п'єдесталь пошани Валентина Мороза, висловлюючись про нього як про антипода ідей Го-чі-мінга, Че Гевари, роблячи його своїм духовим провідником.

Обидва сумівці в часі нарад працювали в комісіях, а Маріян Ткачук діяв як генеральний секретар під час нарад ВЮАКЛ-у, і був обраний заступником голови ВЮАКЛ на наступну наденцію.

Визначне місце в резолюціях було приділене проблемам поневоленої України, що показує заінтересовання Світової Антикомуністичної Ліги Молоді проблемами Східної Європи.

Незламна постава В.Мороза і його чотирнадцятилітній жорсткий засуд зробили з автора «Хроніки Опору» новий ідеал у пошуках за сталими цінностями.

Ствердивши стан московської розгнужаної політики в Європі, Близькому Сході, Африці, Індійському океані, Кубі, країнах Латинської Америки, В'єтнамі, Кореї, і загрозу Московської політики для Азії — ВЮАКЛ рішився протидіяти.

Схвалено розгорнути широку акцію усвідомлення серед мас (і заклики до урядів) що одною з можливостей перемоги над Москвою це національні повстання поневолених народів. Тепла підтримка підпільних організацій (дії ОУН) і масових анти-більшовицьких акцій, пролямація вільними урядами харті державної незалежності поневолених націй, вимога активної інтервенції урядів в обороні політичних в'язнів, вимога звільнення в'язнів, що терплять за релігійні переконання в СРСР — це вимоги ВАКЛ-у, що будуть стояти в засягу його діяльності.

Анти-комуністична Ліга молоді — це на нинішній час могутній фронт проти Москви. Лиш Японія нараховує у своїх рядах 300.000 активних членів АПАКЛ-у. ВАКЛ, АПАКЛ, ВЮАКЛ є сьогодні силою і запорукою завтрішньої боротьби проти комуністичної Москви, правдивими симпатиками української визвольної справи, як і боротьби інших поневолених Москвою народів.

Дружинники СУМ Америки

торують шлях для дії

- Вимога помісности і Патріархального устрою наших Церков
- За бастион вільної української науки гарвардської катебри
- Відмолодження керівних кадрів СУМ і їхній вишніл

В днях 28. і 29. серпня ц.р. на оселі СУМА в Еленвіл, Нью Йорк відбулася П'ята Крайова Зустріч Дружинників СУМА в якій взяло участь близько 150 Дружинників і гостей з різних Осередків.

Підготовку і переведення цієї Зустрічі Головна Управа СУМА доручила Міжосередковій Дружині Культурників СУМА «Шести-десятники» ім. Василя Симоненка, яка покликала до життя Команду в складі д.О.Черінь - Головний Булавний Дружинників, д.І.Шперналь - Заступник Головного Булавного, д.В.Курило - Камандант, д.Ю.Романець - Бунчужний, д.М.Козюпа - Обозний, пд.Г.Курило - Обозна, пд.Л.Лозинська - Писар, д.А.Лозинський - Мистецький Керівник, д.О. Миськів - Технічний Керівник, д.Е.Курило - Сейнбор Дорадник.

Зустріч Дружинників, як і всі імпрези СУМ цього року, проходила під кличем «Борись і добувайся батьківщини!», відмічуючи 100-річчя від народження Лесі Українки, 30-річчя Акту Української Державности 30. червня, 1941 року та 25-річчя відновлення Спілки Української Молоді на чужині. Тематично Зустріч була присвячена студіям політичних, культурних і соціальних процесів в Україні. В суботу, в годині 12-й обіда відкрито Зустріч піднесенням прапорів, відспіванням Українського Національного Гімну та Молитвою. Після обідньої перерви відбулася перша ділова сесія на якій вибрано Президію ділових нарад:

Д.О. Черінь - Предсідник, д. В. Курило - Заступник Предсідника, подруга. С. Остапчук і подруга- У.Огар - Писарі, та Резолюційну Комісію в складі: д.О.Черінь - Голова, д. Богдан Футала, д.І.Цішкевич, д.Р.Мірчук і пд.А.Легета - члени. Зустріч привітали пд. М.Шарун від ОУМ «Пласт» - Станиця в Чикаго та д.Б.Футала від Крайової Управи ТУСМ ім. Миколи Міхновського в ЗСА. Відтак вислухано і передискутовано звіти Камандантів Міжосередкових Дружин СУМА, а саме: д.Романа Голяша - Дружина Суспільників «Сибірські Вовки», пд.О.Сорока - Дружина Суспільниць «Карпатські Громи», д. В.Курило - Дружина Культурників «Шестидесят-

ники» ім. Василя Симоненка.

В другій сесії вислухано доповіді-аналізи : пд. Ляиси Лозинської на тему «Іван Дзюба», д.А.Лозинського на тему «Хроніка Спротиву» В.Мороза», д.Р.Голяша на тему «Серед Снігів», В.Мороза, пд. О.Сороки на тему «Роля Української Жінки в сучасній Україні» та д.В.Курило на тему «Василь Симоненко».

В суботу вечором відбулася мистецька частина у виконанні «Шестидесятників» та «Соловейків». Опісля забава з танцями.

В неділю рано відправлено Службу Божу і Панахиду за душі новітніх героїв за волю України сл.п. Алли Горської і сл.п. Михайла Сороки, а відтак Апелъ присвячений їх пам'яті в якому святочне Слово виголосив д.д-р.П.Мірчук. Перед закриттям свій звіт зложив уступаючий Головний Булавний Дружинників. Після жвавої дискусії його перевибрано як кандидата до затвердження XIII. Головним З'їздом СУМА. Прийнято відповідні Резолюції та закрито Зустріч Українським Національним Гімном.

В прийнятих резолюціях З'їзд Дружинників висловлює привітання Верховному Архiepіскопoві Помісно ї Української Католицької Церкви Кир Йосифові Сліпому і Митрополитові УАПЦ Арх. Мстиславові та всі Проводи Українських організацій, що стоять на самостійницьких позиціях. Зокрема З'їзд вітає ровесників в Україні що ставлять завзятий опір окупантові.

З'їзд Дружинників підкреслює конечність патріархально-синодального устрою української Церкви, зокрема її Католицької вітки. Тому засуджує поставу ієрархії УКЦ в ЗСА.

яка йде в розріз з постановами про Помісність цієї Церкви, а номінацію двох єпископів визнає аж тоді, коли їх висвячення затвердить У Архiepіскопський Синод УКЦ. Консеквентно З'їзд нап'ятовує також участь голови ексекютиви УККА на бенкеті з нагоди «свячень» у Філядельфії.

На відтинку організаційної праці з'їзд ставить вимогу відмоложення керівних кадрів СУМА участю в керівних органах Дружинників, дбаючи про їх постійний вишкіл і заправу до провідної громадської праці в суспільстві. Зокрема з'їзд настоює на посиленні засягу праці і охоплення в члени Дружин якнайбільшої кількості сумівців та оформлення нових Дружин. Для виконання сумівської програми дії з'їзд уважає конечним продовжувати тісну співпрацю Дружинників і Сеньйорів СУМ. З'їзд закликає Дружинників поглиблювати своє знання студіями по університетах, але також глибше цікавитись положенням в Україні. Від катебри українознавства на гарвардському університеті з'їзд вимагає більшої чіткості українських самостійницьких позицій і бути бастионом вільної української науки.

«СИБІРСЬКІ ВОВКИ»

Існування дружини «Сибірські Вовки» — вже сьогодні дійсністю. Створена 1968 року заходами дд. Черіня, Верещана, Голяша — ініціативна група перевела свій ллян скоро в життя. Син Т.Чупринки — Юрко Шухевич став для них незламним дороговказом. Цілі дружини є сьогодні для заінтересовань молодого дружинника на часі, бо вони полягають в тому, щоби працювати й поглиблювати своє знання в ділянках національно-суспільно-політичної проблематики.

Сибірських вовків під сучасну пору 12 дійсних членів і 5 кандидатів, і знаходяться у 5 осередках СУМ Америки. Для людського ока, може й не все помітні, Сибірські вовки провадять непохитно свою працю.

Старання піднести науковий рівень серед них самих та впливати щоб їхні друзі рівно ж підвищували свій університетський рівень одне із завдань дружини. Збереження друзів від денационалізації і асиміляції — і вживання виключно української мови між собою — дальші завдання «Сибірських Вовків». Все це має на меті приготувати себе і других до дальших змагань українського народу проти московського окупанта.

Сибірські Вовки мають пророблено дуже багато праці. Окрім активності в СУМ-і, вони включилися в студентський рух (вони ж самі студенти). Належать вони і до СУСТА, як і до ТУСМ-у Америки, всюди сумлінно підтримуючи корисні акції на добро українського народу.

Сибірські Вовки підтримують усю корисну громадську роботу, сумівські видання «Авангард» і «Крилаті» як і іншу пресу, організують вечори з рефератами, дискусійні панелі, переводять дефіляди, організують і беруть участь в демонстраціях, роблять свої власні зустрічі дружини і з'їзди.

Дружина Сибірських Вовків це гурток наскрізь ідеалістично наставленої української сумівської молоді, кипучої життям і охотою до праці. Вони мають вже навіть власний гимн. Музику того гимну уложив композитор Мирон Федорів.

На з'їзді дружинників у Елленвіл звітував Роман Голяш про діяльність сибірських вовків, він же й очолив тепер Дружину.

«Карпатські Громи» звітують

Семінарі, дискусії, журналістична праця, інформативні доповіді, вимога більшого контакту з юнацтвом — це завдання, що їх собі поставила перша міжосередкова дружина суспільниць «Карпатські Громи».

Після року діяльності дружину суспільниць «Карпатські Громи» одобрено офіційно. Цей рік існування був напружений і виявив, що «Карпатські Громи» вив'язалися взірцево із своїх обов'язків, і що їхня діяльність хосенна.

Праця над правильником, підготовка кандидатів, переведення з'їзду Дружинників в Барабу (1970) монтажі, участь у громадських маніфестаціях, дискусійні вечори («Уярмлена Україна й Еміграція»), співпраця з ООЧСУ в Чикаго, — все це проводила в життя міжосередкова дружина суспільниць «Карпатські Громи».

Здорова самокритика і свідомість зроблених помилок надихають їх до самовдосконалення, бо за їхнім же твердженням помилки найкращий учитель.

Команда Міжосередкової дружини, сміливі ідейні дівчата, яких не лякають завдання суспільної роботи і служба поневоленій Батьківщині. Їхня мета — рости для СУМ-у і Батьківщини.

Це були думки і перегляд діяльності, що їх висловила на 5-ім Всеамериканським З'їзді Дружинників у Елленвіл 28 серпня молода командантка Міжосередкової Дружини Суспільниць под. О.Сорока за роки діяльності 1970-1971.

Вже у вересні 1969 року почали працю над правильником дружини члени ініціативної групи для проведення свого пляну у життя. В травні 1970 року Головна Управа повідомила засновану дружину, що одобрює їхню діяльність, але що офіційно зможуть вони існувати лиш після першого З'їзду Дружини.

П'ятий Всеамериканський З'їзд Дружинників СУМ Америки, виявив, що на терені Америки діють, або розвиваються такі дружини: Дружина Суспільників «Сибірські Вовки», Дружина Суспільниць «Карпатські Громи», Дружина Культурників та Культурниць «Шестидесятники» ім.В.Симоненка. В стадії творення теж дружини ратників-фізкультурників.

Не затихнуть наші голоси в обороні

рідних братів і сестер

Лунатимуть українські голоси в обороні наших ув'язнених братів і сестер так довго доти не збудять сумління ворогів, або докори гризтимуть оглухлі душі до кінця. Це завдання сповняє наша українська спільнота тут на вигнанні. *

І так горячої соняшної неділі в пополудневих годинах 5-го вересня ц.р. заходами громадського комітету відбулося маніфестаційне віче в Домі СУБ. в Олдгамі, Велика Британія. Біля 350 Українців в тому організованій сумівській молоді з близьких осередків маніфестували своє невдоволення з ситуації в Україні та вимагали звільнення українського історика Валентина Мороза та всіх українських політичних в'язнів засуджених Москвою на довгі роки закритими судами в нашій Батьківщині — Україні.

Віче відкрито молитвою та гимном «Боже Великий» що спільно провели о.І.Гасяк, парох УКЦ та о.А.Максимук, УАПЦ. Відтак на прибраній прапорами сцені з кличем «Борітеся — Поборете» виступив голова Ділового Комітету і Віча п. Т. Худзій, попросивши до почесної Президії отців Душпастирів і численних представників громадських організацій.

Головну промову виголосив п. дир. Ю.Заблоцький, вказуючи на теперішній стан в Україні на тортури і знущання Москви над невинними патріотами України лишень за це, що люблять свій народ та стають в його обороні. Пан Джон Грегем доповідав в англійській мові, наświetливши події і стан в Україні зі становища людини Західного світу.

Після промов відчитано резолюції, студентка Оріся Скальська в українській мові та дг. Тарас Циктор в англійській ще були

прийняті довгими оплесками присутніх. Відспіванням «Не пора...», закінчено віче. Опісля сформовано похід.

Похід супроводжали дві великі знімки В. Мороза, за ними прапори. Священики і організована сумівська молодь в одностроях. Відтак Комітет, за яким ішло все українське громадянство. Вздож цілої колони маніфестантів видніли транспаренти які говорили про мету маніфестації.

Коло пам'ятника незнаного Вояка юнак СУМ Євген Майборода з осередку Рочдейль засурмив, прапори похилились, віддаючи поклін жертвам за Волю України. Зложено вінок із лентою на якій виднів напис «Жертвам Російського терору в Україні.» Опісля

ФОРМУВАННЯ ДЕМОНСТРАТИВНОГО ПОХОДУ

маніфестанти відспівали український національний Гімн та далше організованим порядком вернулись до дому СУБ-у.

Ця демонстрація в обороні Валентина Мороза ще раз підкреслила, що в епоху найвищих технічних досягнень, коли людина здобуває інші планети, існує ще драконська система, яка топче елементарні права людини, гарантовані їй Хартією Прав Людини, яку підписали також представники російської колоніальної системи при Організації Об'єднаних Націй.

Другого дня демонстрація відбулась відгомонам на сторінках льоанальної англійської преси яка обширно подала перебіг нашої акції.

Припускаємо що і цей раз пригадали ми участю, резолюціями й вимогами до Секретаря Об'єднаних Націй У Танта і урядів вільного Світу, що ще немає миру на землі. Ще осталась одна жорстока імперія яку треба розбити, щоб визволити народи

Кличемо: Ми не затихнемо аж поки Україна не стане вільною незалежною Державою.

А.КЕЦИН.

Співпраця виховних чинників

«ЩИРА ОДЯКА РОБІТНИКАМ ПИЛЬНИМ...»

Б.ГРИНЧЕНКО

ВСЕЧ. о.д-р І. МУЗИЧКА
ПАРОХ ВОЛВЕРГАМПТОНУ.

при відкритті виголосила інформативну доповідь, яка була стислою характеристикою праці в школі та її успіхів і труднощів на протязі року.

Із словом до учнів і батьків виступав також всеч. о. д-р І.Музичка парох Волвергемптону та довголітній катехит школи і духовний опікун нашої молоді.

ПАНІ ІРИНА ПОЛЬНЯК
УПРАВИТЕЛЬКА І ВЧИТЕЛЬКА
НА ШКОЛИ УКРАЇНОЗНАВСТВА.

Школа Українознавства у Волвергемптоні існує вже сімнадцять років при відділі СУБ, як всі того рода українські суботні школи на терені В.Британії і під сьогоднішню пору начисляє майже 100 учнів.

Святочне закінчення навчання і вручення свідоцтва відбулося в неділю 18-го липня 71 р.

В зв'язку з тим, що Школа від самого початку свого існування вибрала патроном Лесю Українку то програма, яка попередила вручення свідоцтв була тематично пов'язана з її творчістю у 100 річчя з дня її народження. Управителька й учителька цієї школи від самих початків її існування пані Ірина Польняк

Хоч школа існує при Відділі СУБ-у то від самого початку свого існування Керівництво Школи тісно співпрацювало з Управою Осередку СУМ, бо 85 % учнів цієї школи це юнацтво СУМ-у, а також учительський склад в більшості поповнювали сумівці.

Управителька, пані І. Польняк, завсіди відносилась з повним виrozumінням до праці Осередку СУМ-у на відтинку виховання молоді, а тому Осередок їй дуже багато завдячує. Перше знання з українознавства, яке Школа під вмілим керівництвом пані І. Польняк дає для учнів, закріплюється і поширюється на сумісських заняттях, що у виховній роботі забез-

печує успіх.

Знова довголітній катехит всеч. о. д-р І.Музичка на протязі своїх 17 років побуту у Волвергемптоні не тільки дбає про духовну опіку але також на запрошення Батьківського Комітету, чи Управи Відділу СУБ дає для батьків нашого юнацтва доповіді на виховні теми.

Отець душпастир кожночасно звертає увагу й молоді, коли бачить, що вона піддається шкідливим впливам модерного світу, де існує духовна порожнеча, перестрігаючи її перед розкладницькими силами, які затроюють молодь безбожницькими ідеями. Натомість звертає погляд молоді на непроминаючі українські духові вартості за які ведеться боротьба в Україні і в світі.

Виховна праця школи, СУМ і нашого душпастиря, що постійно координується і доповняється дає нам неабиякий виховний успіх помітний в поставі нашого юнацтва і Дружинників СУМ.

Тому згадка про цих двох визначних осіб нашої місцевости хай буде широю подякою від всього членства Осередку СУМ в Волвергемптон за їхній великий вклад у виховну справу.

Хай це буде також нашим скромним відміченням 20-ліття священства о. д-ра І. Музички, з яких 17 літ проведених в нашому Осередку. На многі літа, Отче!

М.ТИТКО

Булавний Ю СУМ

ПЕРЕД ФОРМУВАННЯМ ЖАЛІБНОГО ПОХОДУ В ЛОНДОНІ.

«Поховайте та вставайте»!...

СИМВОЛІЧНІ ТРУНА І ВДОВА В КАЙДАНАХ ПІД ЧАС ЖАЛІБНОГО ПОХОДУ.

Смерть Михайла Сороки і художниці Алли Горської стряснули публічною опінією і знайшли особливий відгук в серцях молодих сумівців. Щоб заманіфестувати перед зовнішнім світом шану і подив непохитній поставі М.Сороки у мордовських концентраційних таборах, сумівці що таборували на «Тарасівці» рішили влаштувати йому символічний похорон. Комітет зложений з 9 сумівців занявся підготовкою справи, відповідно розголошуючи акцію при співучасті Української Інформативної Служби.

Символічний похорон відбувся у Лондоні. Представляв він собою дивне і суворе видовище. Попереду несли березовий хрест відтак вінок з квітів і зелені, портрет сл.п. М.Сороки, символічну труну в чорному, за якою йшла символічна дружина покійного із синку. Труну покривав синьо-жовтий прапор. За ними ступали прапороносці з національним, революційним, і сумівськими прапорами. Стрункими лавами маршували сумівці, які з табору прибули чотирьома автобусами. Перед ними ступали представники громадських організацій. Керівником демонстрації був дг. М.Гринюк. Сумівці несли з собою ряд більших і менших транспарентів, вияснюючи ціль демонстрації. Ще перед походом на короткому вічі в Корнер Гайд Парку промовляли д.Петро Шумелда — в українській мові і под. О.Федечко в англійській мові до зацікавлених англійських слухачів.

ФРАГМЕНТИ ЖАЛІБНОГО ПОХОДУ

Під ударами барабанів зближувалися сумівці до московської амбасад. Гідно, з гордо піднесеним чолом зібралися вони під амбасадом, де Б.Нагайло і В.Дяківська звернулися коротким словом до присутніх. Под. М.Волчанська провела урочисте приречення сумівської молоді боротись за ідеал самостійної України. Мимо того, що демонстрація відбулася зовсім спокійно – поліційні чинники дуже пильнували її перебігу, бо знають вже з досвіду який перебіг може мати така демонстрація як це було 7 серпня 1968 року.

Бритійські радіо і телевізія інформували про цю подію, а відомості про неї можна було знайти у «Дейлі Телеграф», «Гардіан», і в «Дербі Телеграф».

Вечером того самого дня сумівська молодь організувала літературний вечір на який прибула численно лондонська громада. Вечір був присвячений В.Стефаникові і Б.Лепкому. Цей вечір вдавсь успішно завдяки добрій підготовці і залишив на учасників незабутнє враження та бажання щераз зустрітись з сумівською молоддю. По вечорі учасники зайшли до катедрального храму у Лондоні, де Кир Августин Горняк промовляв до сумівської молоді.

За права народу і людини

В п'ятницю 2. липня ц.р., в пополудневих годинах Громадський Комітет зорганізував протестне віче в залі Централі Т-ва «Прогрес», а відтак протестну маніфестацію перед будинком Советської Амбасаді в Буенос Айрес (Аргентина).

На протестному вічі зібралось велике число старшого громадянства та організована українська молодь СУМ. В залі присутні вислухали інформації про переслідування московським режимом українських церковних Достойників як єпископ Василь Величковський, діячів української науки, культури, студентів та робітників, Катерина Зарицька, Святослав Караванський, Валентин Мороз, які стали жертвою московського терору в Україні. Члени Спілки Української Молоді в Аргентині проявили в демонстрації велику активність, зокрема в ділянці інформації. Численні журналісти різних аргентинських часописів й телевізійні репортери ставили учасникам маніфестації різні питання про визвольну боротьбу за волю України, яка проходить в Україні й у вільному світі.

Загальним співом усіх присутніх «Ще не вмерла Україна», з великим піднесенням на душі закінчилася ця протестна маніфестація. Другого дня в телевізійних новинах і в аргентинських часописах рясніло від звідомлень про демонстрацію, яка пройшла з небувалим успіхом.

МАРУСЯ ПОЛОЗ

Українське студентство КСВШ

За одержимість правдою і Україною.

Ідейні Засади Українського Студентського Руху

Студентська Конференція у Мюнхені з нагоди 50-ліття українського студентського вільного руху — дала всьому нашому громадянству ясний погляд на ідейні засади українського студентства. Як і резолюції ЦЕСУС-у з нагоди Конгресу у Монреалі, так і остання конференція показали, що проблематика України стала рідною студентові, а духовість одержимих стала духовістю українського студента.

В ідейних засадах українського студентського руху через окреслення проблем нашої атомної доби, доби величних наукових і технічних досягів, але й водночас найбільших людських кривд, приходиться до ствердження засад і дійсності. Напрявні, що впливають з засад українського студентського руху — це духовість нескорених синів і дочок поневоленої України: В.Мороза, Є.Сверстюка, Чорновола... З засад пробивається передусім мужня постава української інтелігенції в Україні останніх років. Цю поставу ЦЕСУС бажає зробити своєю.

ОКРЕСЛЕННЯ ПРОБЛЕМИ

Студенти усвідомляють, що живуть у добі кризи, де брак відповідальності за духове надбання батьків, і через це шлях до знищення «того, що держить нас разом» відкритий. З цього виращується — безликість, відстала від рідного ґрунту людина.

СТВЕРДЖЕННЯ ЗАСАД І ДІЙСНОСТИ

Тупість і обмеженість клопітливим існуванням — стало гальмою у прогресі народу і людства. Душевна чистота, або шляхетність уможливорює людині процес в думанні, а народові в його розвитку. Життя — це шляхетне змагання людини до вищих потреб і критерій. Студенти стверджують, що націоналізм зберігає нас сьогодні від загибелі.

Із цих стверджень студенти видвигнули слідуєчі напрямні:

- Мобілізація всіх цінностей і зусиль, потреба перетворитися людині, усуваючи кривду і стаючи в обороні правди.
- Діяльність і життєвий приклад мають бути імунітетом проти духового розпаду і деградації.

Щастя Барнаде

Юрій Цюрак і Стефанія Марків одружилися 18.6.71 в Інгольштадті, Німеччина. Вінчав їх у присутності батьків, багатьох гостей і сумівської молоді о.В.Товстюк. Юрій закінчив нижчі технічні курси і вступив на цілоденні курси інженерії. Стефанія має середню освіту і працює у бюрі. Обидвоє заізналися на сумівському таборі в Гомадінген і є активними членами СУМ і дружини суспільників «Беркути». Юрій виконував функції кошового молодшого юнацтва і був командантом мандрівного табору. Стефна була членом КУ СУМ і є Булавною на терені середньої Німеччини.

Многих і Щасливих Літ Молодій Парі!

ЧИ ВИ ВЖЕ ПРИЄДНАЛИ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ?
ПАМ'ЯТАЙТЕ, ЩО «АВАНГАРД» ПОТРЕБУЄ МАТИ 1000
НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І СИЛЬНІШУ ФІНАНСОВУ
БАЗУ! ВИКОНАЙТЕ СУПРОТИ СВОГО ЖУРНАЛУ ЖЕСТ
ПІДНИЙ ЙОГО 25-ЛІТТЯ!

- Треба бути господарем і громадянином української нації.
- Пленати безстрашність.
- Добровільно брати на себе тягар суспільно-національної справи.
- Всі ці речі можливі при непереривності традицій.
- Зберегти українську Церкву, як бастион української духовости.

Студенти, окрім цих напрямних у їхньому духовому розвитку, ствердили, що мусять стати аристократами духа типу В.Мороза, С.Караванського, Н.Зарицької, Є.Сверстюка, М.Сороки та інших.

А найгарніша постанова і побажання студентського руху, у 50-ліття свого існування, це потреба, щоб українське студентство стало одержимим Україною.

26-го червня 1971 р відбулося в Тандер Бей вінчання мгр. Євгена Колісника з панною М.А.Бучік. Молоду пару повінчав одек. Юліян Габрусевич. На весільну гостину прибули 300 приятелів та гостей. Євген був дуже активний у СУМ-і, на літніх сумівських таборах, належав до танцювального гуртка. Сповняв обов'язки булавного, заступника голови ОСУМ, належав до українського студентського Клубу, при Лейнгет університеті. Тепер працює як психолог в Мек Келлер Госпітал в Тандер Бей.

Під час забави за ініціативою В.Скоропада, п-і Хандон, С.Пицко і А.Цемдзюк переведено збірку яка дала 65 дол. і 50 центів. З цієї суми призначено 20 дол. на «Авангард». Жертводавцям подяка, а Молодій Парі багато щастя на новій дорозі життя.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

Для наладнання адміністрування «Авангарду» просимо Кольпортерів і Передплатників придержуватись наступного порядку:

ЗСА і КАНАДА: Кожний Осередок СУМ має мати референта сумівських видань, який збирає передплати і пересилає їх до В-ва ЦУ СУМ. Якщо в даній місцевості такого референта ще нема, або є неактивний, передплатники мають обов'язок грошові розрахунки переводити безпосередньо з В-вом в Брюсселі, пересилаючи належність банковими чеками чи моні-ордерами.

Чеки з Українських кредитівок приймаються на рівні з банковими.

ВЕЛИКА БРИТАНІЯ: Через КУ СУМ, або поштовими моні-ордерами до В-ва
НІМЕЧЧИНА: поштовими мандатами до ЦУСУМ.

ФРАНЦІЯ: На чекове conto:

L'Est Européen 17 rue de Provence

PARIS 9 C.C.P. La Source 30 754 04.

БЕЛЬГІЯ: на чекове conto КУ СУМ, або прямо до В-ва.

АРГЕНТИНА і АВСТРАЛІЯ: До референтів сумівських видань в тих країнах.

ІНШІ КРАЇНИ: Безпосередньо до В-ва в Брюсселі.

ПОЖЕРТВИ НА ЮВІЛЕЙНИЙ ФОНД «АВАНГАРДУ»

ЗСА

Осередок Нью Гейвен, Конн. — Збірка на 25-літньому подружжю Ювілею п-ства Ярослава і Катерини Чучман	51.06 дол.
Збірка на весіллі сумівки Олі Ложницької з Іваном Нагорським	42.00 дол.
Й. Собно збл.ч. 669	8.00 дол.
І. Руман збл.чч. 670-671	86.00 дол.
<u>О-к Ютика:</u>	
Є. Мельник збл.ч. 552	16.00 дол.
Микола Худин збл.ч. 553	24.00 дол.
М. Бачара, <u>Філадельфія</u>	5.00 дол.
Проф. Л. Шанковський, <u>Філадельфія</u>	1.00 дол.

Канада

О-к Віндзор на родинному святі в п-ства А і З Мудрий з нагоди університетського диплому з ініціативи п. П. Мицана присутні гості склали	25.00 дол.
Управа Брацтва УПА, Торонто	50.00 дол.
П-тво Гарапин, Торонто, збірка на весіллі 17.7.71	20.00 дол.

Ювілятам і Молодим Парам бажаємо Многих і Щасливих Літ, а Жертводавцям і Збірщикам щире Спасибі!

«AVANTGARDE»

72 Blvd. Charlemagne
1040 Bruxelles
Tel. 34.04.82.

_____ ДНЯ
(Місцевість)

- Висилаю: ■ річну передплату на 1971 рік
■ заборгованість по ч. 6/98
■ на «пресфонд»

разом

.....
.....
.....
.....

МОЯ АДРЕСА:
(латинкою)

_____ (прізвище й ім'я)

_____ (число дому й назва вулиці)

_____ (місцевість, штат, провінція, код)

_____ (країна)

ЗАГАЛЬНІ ТЕМИ

*** : ТОМУ ДВА РОКИ	321
О.Коваль : ПОМІСНІСТЬ, ЧИ ЛІКВІДАЦІЯ	322
Я.Стецько : В ІДЕЇ І ЧИНІ – ЄДНІСТЬ ПОКОЛІНЬ	328
П.Штепа : ВЕЛИКОГО БАЖАГИ	332
І.Гвадь : УКРАЇНЦІ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ ПОДІЙ ...	336
*** : БОЯТЬСЯ СТЕФАНИКОВОГО ДУХУ	341
*** : НІКОЛИ НЕ ЗАБУДУ	343
*** : ПРИКЛАД ВИТРИВАЛОСТІ, ПРАЦІ І РОСТУ	344

ПОЕЗІЯ, ПРОЗА, СПРОБИ

Ігор Шаниковський : СИМОНЕНКОВІ, ПЕЧЕРСЬКА ЛАВРА, НАЗНА ПРО РІДНУ МОВУ	346
Ліна Костенко : ДУМКИ	349
Леонід Полтава : ШО НОЧІ ВТІКАЮТЬ ДЕРЕВА, ПО ТОЙ БІК УРА- ГАНУ, БРАТОВІ-ОНЕАНОВІ	352

НАУКА, КУЛЬТУРА, МИСТЕЦТВО

Софія Наумович : ЛЕСЯ	353
Ю.Борець : НАСТУП НА СТАНЦІЮ	359
Борис Антоненко-Давидович : КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ	365
В.Полович : ЯКІВ ГНІЗДОВСЬКИЙ МАЙСТЕР ОФОРМЛЕННЯ КНИЖКИ	369

СУСПІЛЬНИКИ

В.Леник : ТАЄМНІ ГУРТКИ МОЛОДІ НА НАДДНІПРЯНЩИНІ	377
--	-----

МІЖНАРОДНИКИ

О.Р. У СПІЛЬНОМУ ВИЗВОЛЬНОМУ ФРОНТІ НАРОДІВ	381
---	-----

З ДІІ СУМ

*** : ДРУЖИННИКИ СУМ АМЕРИКИ ТОРУЮТЬ ШЛЯХ ДЛЯ ДІІ	384
*** : «СИБІРСЬКІ ВОВКИ»	387
*** : «КАРПАТСЬКІ ГРОМИ» ЗВІТУЮТЬ	388
А.Кешик : НЕ ЗАТИХНУТЬ НАШІ ГОЛОСИ В ОБОРОНІ РІДНИХ БРАТІВ І СЕСТЕР	389
М.Титко : СПІВПРАЦЯ ВИХОВНИХ ЧИННИКІВ	391
*** : ПОХОВАЙТЕ ТА ВСТАВАЙТЕ	393
М.Полоз : ЗА ПРАВА НАРОДУ І ЛЮДИНИ	395

УКРАЇНСЬКЕ СТУДЕНТСТВО В СВІТІ

О.Р. ІДЕЙНІ ЗАСАДИ УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСЬКОГО РУХУ	397
--	-----

ЩАСТЯ БАЖАЄМ

.....	398
-------	-----

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

.....	400
-------	-----

На обкладинці : : ч. 4(102) : -ПОХІД ІГОРА НА ПОЛОВЦІВ-
ч. 5(103) «ПИР НА ДВОРІ КНЯЗЯ ЯРОСЛАВА МУДРОГО –
СВАТАННЯ АННИ ЯРОСЛАВНИ 1049 р.

Обидва малюнки кисти ПЕТРА АНДРУСІВА.
ЦУ СУМ випускає репродукцію «ПИРУ» більшим форматом, набу-
вати по осередках, або в В-ві ЦУ СУМ.

МАРШ «СИБІРСЬКИХ ВОВКІВ»

Музика : М. Федорів

ГЕЙ ВОВКИ МИ ВОВКИ УК-РА - І МИ СІ-НИ УЩО ЗРО-НО-ДЕ ПЛЕН-Я ВОВ-НІВ НУЖ-НО ГРІЗ-НО І-ДЕ КЛИ-ЧЕ

ДИ-ЛІСЬ ДА-ЛЕ КО-ВУ-ЖИ-НІ, МИ У-СІ ПРИ-СЯГ-ЛИ У-СЕ ВСІХ ДО ПО-ХО-ДУ СІЗ-ТО-ГО МИ ВЦІВІ-РИ-ПОВНЕНО-ВІЙ

РА-ЗІ-ТИ БУ-ТИ ВІРНИМ СВО-ІМ БАТЬКІВ-ЦІ - НІ. ГЕЙ ЧАС ВЖЕ ГРІ-ДЕ, ХАЙ НЕ БРАК-НЕ У БО-ЯХ МІ-НО-ГО

ВОВ-ЧИ-КУ, А-У, ГЕЙ БРАТ-ЧИ-КУ, А-У, ГЕЙ, ВРІД СТА-ВАЙ, УМ СТА-ЛИ, А-У, А-У, А-У. БУДЬ ГО ТОВ ВІСЕ ЦО ЧИ-НУ

І БО-РИСЬ ДО ЗА-ФИ-НУ, А-У, А-У, А-У, А-У, ГУ.

